

วารสาร

สังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย

Journal of Social Sciences and Modern Integrated Sciences

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

Vol. 2 No. 1 Jan.-Jun. 2021

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย

Journal of Social Sciences and Modern Integrated Sciences

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

Vol.2 No.1 (January-June 2021)

ISSN : XXXX-XXXX (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย “Journal of Social Sciences and Modern Integrated Sciences (JSMIS)” เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความในสาขาวิชาการเกี่ยวกับสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัยใหม่ที่มีขอบข่ายครอบคลุมตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปร่วมกัน ได้แก่ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา รวมถึงสหวิทยาการอื่นที่มีนัยทางทฤษฎีหรือการประยุกต์ใช้ในศาสตร์ร่วมสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในมุมมองภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผู้สนใจโดยทั่วไปในทุกสาขาวิชา

กำหนดการเผยแพร่

วารสารเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) คือ ฉบับที่ 1 ระหว่างมกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารภูมิวิศพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. ศาสตราจารย์ ดร.พระมหาบุญเลิศ ช่วยธานี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
7. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวนธง ครุฑจั่น	มหาวิทยาลัยทักษิณ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิติ มณีกาญจน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนัสสา โรจนตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นพแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุดผจกร สิทธิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ฝ่ายจัดการวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

สำนักงาน

สำนักงานศูนย์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เลขที่ 1 หมู่ที่ 8 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

จัดพิมพ์โดย

ร้านธนพร เลขที่ 152/1 หมู่ที่ 3 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 50220

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิกร มหาวิน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐวิภาณ สุทธิกุลบุตร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. อาจารย์ ดร.เชษฐ ใจเพชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร
5. อาจารย์ ดร.วัฒนา นนทชิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. อาจารย์ ดร.กรวิทย์ เกาะกลาง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. อาจารย์ ดร.มงคลชัย สมศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
8. อาจารย์ วิรัช ภูมาศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน 2564 เป็นฉบับที่ 3 ของการจัดพิมพ์ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ ผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศาสตร์รวมสมัย ศาสตร์สมัยใหม่สู่สาธารณชนอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

ฉบับนี้ มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ทั้งสิ้น 5 บทความ ประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 1 เรื่อง คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิรัช ภูมาศรี และคณะ บทความทางวิชาการ จำนวน 4 บทความ คือ 1) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวมก้อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน : แนวคิด หลักการ รูปแบบและยุทธวิธี โดยริษา คำแพง 2) การคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล โดยกิตติพงษ์ เมฆโพธิ์ และคณะ 3) การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉาก ตำบลคลองฉาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจุฑารัตน์ อินไชย และคณะ และ 4) ระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์ โดยธีรารัตน์ พันวีระ และวราพร เณรแย้ม

กองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของทุกบทความ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้
อนุเคราะห์กลั่นกรองและปรับปรุงบทความให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านเพื่อนำไปสู่มุมมองที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมต่อไป
โอกาสนี้จึงขอเชิญชวนนักวิชาการ คณาจารย์นักวิจัย นิสิตนักศึกษา ทุกสถาบัน เสนอบทความเพื่อ
เข้ารับการพิจารณากลั่นกรองตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานให้หลากหลายยิ่งขึ้น

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ)

บรรณาธิการวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
จึงไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ข
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ค
บทบรรณาธิการ	ค
บทความวิจัย	
การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอต๋อยสะแก จังหวัดเชียงใหม่	1
: วิราษ ภูมาศรี, พระครูสังฆรักษ์วีรวัฒน์ วีระพจน์, วรยุทธ์ สถาปนศุภกุล, มงคลชัย สมศรี, สรวิต พรหมลี	
บทความวิชาการ	
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวมก้อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน : แนวคิด หลักการ รูปแบบและยุทธวิธี	12
: รวิชา คำแพง	
การคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล	26
: กิตติพงษ์ เมฆโพธิ, ภัทราพร ถนอมชาติ, วรินดา อุปันนัท, วิภาพร โมลาดูก	
การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาภูเขาแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม ในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	38
: จุฑารัตน์ อินไชย, บัว ใจผ่อง, อธิภัทร์ เพ็งสงค์, ศุภชัย อินทอง, ณรงค์ศักดิ์ ไทยประยูร	
ระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์	48
: อธิรัตน์ ฟันวีระ, วราพร เณรแย้ม	

**การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**

**Participation of the people's sector in the local development of
Mae Pong Subdistrict Municipality Doi Saket District Chiang Mai
Province**

วิราษ ภูมาศรี, พระครูสังฆรักษ์วีรวัฒน์ วีรวัฒนโน, วรยุทธ สถาปนสกุล, มงคลชัย สมศรี,
สรวิศ พรหมลี¹

Wirat Poomasree, Phakrusangsangkrakweerawat weerawattano,
WorayuthSathapanasuphakul, Mongkonchai Somsri; Sorawit Phromlee

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผลการศึกษาเปรียบเทียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและระยะเวลาที่อยู่อาศัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่ไม่แตกต่างกันตามหมู่ที่อยู่อาศัย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน; การพัฒนาท้องถิ่น; การปกครองส่วนท้องถิ่น

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา; Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus
Corresponding Author, E-mail: asksak@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the level of people's participation in local development of Mae Pong Subdistrict Municipality. Doi Saket District Chiang Mai Province 2) a comparative study of the participation of the people's sector in local development It is a quantitative research. The population used in the study were: The population used in the research was a sample of 349 people. The research instruments were questionnaires and interview forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The results showed that, The level of participation of the people's sector in the local development of Mae Pong Subdistrict Municipality Doi Saket District Chiang Mai Province The overall average is at a high level. As for the results of the study comparing the level of participation When classified by personal factors, it was found that the level of participation differed by gender, age, educational level. Occupation and length of residence at a statistically significant level of .05, but did not differ by population.

Keywords: participation of the public sector; local development; local government

บทนำ

การมีส่วนร่วม (Participation) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนา ท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ คือ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะ หรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้สิทธิ์เลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการ

ติดตามประเมินผลให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายของทางเลือกที่ประชาชนตัดสินใจเลือกร่วมกันนั้น (วัชรินทร์ อินทรพรหม, 2557)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ด้วยเหตุนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นโดยเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้เพราะการปกครองท้องถิ่นหมายถึงการกระจายอำนาจทั้งการเมืองและการบริหารให้คนในชุมชนกำหนดทิศทางและดูแลแก้ปัญหาของชุมชนโดยคนในชุมชนเองการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงแยกจากการปกครองท้องถิ่นไม่ได้การมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ใช่เพียงการกระจายอำนาจหน้าที่และบทบาทความรับผิดชอบรวมทั้งความสามารถในการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการเมืองการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย เรื่องของการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่เรื่องของการจัดบริการสาธารณะให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเท่านั้นหากแต่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองเสริมสร้างให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของชุมชนและมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชนร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยท้องถิ่นอันเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืน (อรทัย ก๊กผล, ฉัตรระวี กิติโยดม, 2555)

หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอต๋อยสะแก จังหวัดเชียงใหม่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเดิมตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีหมู่บ้านอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 10 หมู่บ้าน ถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นในหลักความเป็นประชาธิปไตยเป็นสำคัญ กล่าวคือ เทศบาลตำบลแม่โป่งได้กำหนดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่างๆ ในพัฒนาท้องถิ่น และเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตลอดถึงการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนนั้นคือ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล โดยเทศบาลตำบลแม่โป่งจัดทำเวทีประชาคม เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ต่อส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมในการเสนอความคิดเห็น ขอเสนอแนะและเสนอโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องการแก้ไขและบรรเทาความเดือดร้อน และสนองต่อความต้องการนำมาบรรจุเข้าสู่แผนพัฒนาเทศบาลตำบล ประกอบกับระเบียบได้กำหนดผู้บริหารท้องถิ่นต้องคัดเลือกภูมณฑลภาคประชาคมท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน เป็นคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการจัดทำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปด้วยความรอบคอบและผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น (เทศบาลตำบลแม่โป่ง, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ นั้นเป็นเช่นไร เพื่อหาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ควรเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การเสนอภาพอนาคตของแนวโน้มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น มี 4 ด้าน ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีรายชื่ออยู่ในเขตเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4,583 คน (ข้อมูลสำนักงานทะเบียนเทศบาลตำบลแม่โป่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย หมู่ที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มี 4 ด้าน ดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการจัดทำเครื่องมือการวิจัยตรวจสอบทดลองใช้จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลอภิปรายผล ดำเนินการตามขั้นตอนวิธีวิจัยให้แล้วเสร็จ ในช่วงเวลาระหว่าง เดือนมกราคม-สิงหาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการการสร้างเครื่องมือที่ได้ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษามีค่าเท่ากับ 0.97 และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.96 แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาดและบุญส่ง นิลแก้ว (2535) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

- 4.50 -5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50 -4.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก
- 2.50 -3.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 -2.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 -1.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่เทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากพื้นที่ 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก, หมู่ 2 บ้านป่าไผ่, หมู่ 3 บ้านห้วยบอน, หมู่ 4 บ้านแม่โป่งหลวง, หมู่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง, หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง, หมู่ 7 บ้านต่นผึ้ง, หมู่ 8 บ้านแม่ฮองไคร, หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง, หมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ตามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 ฉบับ และในการเก็บข้อมูลสามารถเก็บได้ครบทั้ง 349 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยและแปลความหมาย

3. สถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย (Differential Statistic) วิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นระดับมากไปหาน้อยเรียงลำดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ด้านทักษะพื้นฐาน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ประเมิน
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.67	1.14	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.79	1.05	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	3.80	1.09	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.71	1.51	มาก
รวม	3.53	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.14$, $SD = 0.54$) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$, $SD = 1.09$) รองลงมา 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$, $SD = 1.05$) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 3.71$, $SD = 1.51$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.67$, $SD = 1.14$)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

- ด้านเพศ พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเพศหญิงจะมีความคิดเห็นแตกต่างมากกว่าเพศชาย

- ด้านอายุ พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอายุ 61 ปีขึ้นไป จะมีความคิดเห็นแตกต่างจากช่วงอายุอื่นๆ เป็นส่วนมาก

- ด้านระดับการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับสูงกว่าปริญญาตรี จะมีความคิดเห็นแตกต่างจากระดับการศึกษาอื่นๆ เป็นส่วนมาก

- ด้านอาชีพ พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่งจำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05โดยอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจะมีความคิดเห็นแตกต่างจากอาชีพอื่นๆ เป็นส่วนมาก

- ด้านระยะเวลาที่อยู่อาศัย พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระยะเวลา 20 ปีขึ้นไปจะมีความคิดเห็นแตกต่างจากระยะเวลาที่อยู่อาศัย อื่นๆ เป็นส่วนมาก

- ด้านหมู่ที่อาศัย พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการตัดสินใจและด้านการรับผลประโยชน์ จำแนกตามตัวแปรหมู่ที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

- ด้านตำแหน่งในพื้นที่ พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามตำแหน่งในพื้นที่ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น การระดมความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนา และได้เข้าไปร่วมปฏิบัติ เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว และด้านคุณสมบัติส่งเสริมภาพชีวิต เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยฯ ส่วนการประเมินผลนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่าง ๆ ของเทศบาลว่าประสบผลสำเร็จมาก แต่มีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และมีโอกาสเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติหรือมีส่วนในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนในการตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาธิป เสี้ยวทอง (2553) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอดากโบ จังหวัดนราธิวาสในภาพรวมพบว่า ในภาพรวมพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้านอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูล เพื่อค้นหาปัญหาในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดเวทีประชาคมเพื่อเสนอความคิดเห็นที่หลากหลาย เสนอปัญหาและวิธีการปัญหาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าปัจจุบันการบริหารราชการแผ่นดินเน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สามารถรับรู้ รับทราบความต้องการ ปัญหาและวิสัยปัญหาให้เกิดการพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น สว.ใหญ่จึงแต่งตั้งใหม่ตัวแทนของชาวบ้านเขามาร่วมในการเสนอขอคิด ที่จะนำมาใช้สำหรับการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาโดยตรง ฯลฯ

2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตามตามปัจจัยส่วนบุคคล

- ด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับณัฏยานี บุญทองคำ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ รายได้และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม

- ด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากช่วงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความสนใจ และการให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับณัฏยานี บุญทองคำ (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ รายได้และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม

- ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาในระดับสูงมีความคิดว่าเขาต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรักษาสติประโยชน์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพรทิพย์ ทับแวว (2554) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นระดับปานกลาง โดยปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

- ด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้ที่มีอาชีพต่างกันจะมีความสนใจเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นในมุมมองที่ต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมจินตนา คุ่มภัย

(2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบที่บูรณาการแผนชุมชนสู่แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าชาวชุมชนเห็นว่า อบต. สร้างการมีส่วนร่วมแก่ชาวชุมชนระดับปานกลางโดยชาวชุมชนมีส่วนร่วมประชุมหมู่บ้านมากที่สุด

- ด้านหมู่ที่อาศัย ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่โป่ง จำแนกตามหมู่ที่อาศัย โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากพื้นที่แต่ละหมู่มีลักษณะภูมิศาสตร์ทางสังคมที่แตกต่างกันทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นันทพร อัครกุลไพโรจน์ ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระยะเวลาพักอาศัยส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านนโยบายและการจัดกิจกรรมและด้านเปิดเผยข้อมูลและการมีส่วนร่วมระยะเวลาพักอาศัยส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการถูกชี้ข้อมูลความผิดในนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากค้นคว้าในครั้งนี้และสามารถต่อยอดจากผลงานวิจัยในครั้งนี้ ที่เทศบาลตำบลควรส่งเสริม สนับสนุน หนุนแรงใจให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ความเป็นพลเมืองของประชาชนต่อการเขามาส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษางานวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเชิงคุณภาพเพื่อทราบถึงข้อมูลและรายละเอียดเชิงลึกซึ่งไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลข

1.2 ควรทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างใหม่ และหาตัวแปรที่เพิ่มขึ้น เพื่อสร้างวรรณกรรมชิ้นใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ณัฏยานี บุญทองคำ.(2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง.การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,3(1),22-25.
- ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษา อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นันทพร อัครกุลโพธิ์จัน.(2562). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ,7(2),9-17.
- พรทิพย์ ทับแก้ว.(2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ,มหาวิทยาลัยนเรศวร
- วัชรินทร์ อินทพรหม. (2557). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 8 (3), 278-289
- อรรถัย กักพล และฉัตรระวี กิติโยดม. (2555). เอกสารเพื่อประกอบการพิจารณากฎหมายของสมาชิกรัฐสภา บทวิเคราะห์ ร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวมก้อยกับการคัดค้านเหมืองแร่

ถ่านหิน : แนวคิด หลักการ รูปแบบและยุทธวิธี

Omkoï Social Movement Against Coal Mine Opposition:

Concepts principles styles and tactics

รวิชา คำแพง¹

Rawicha Khampang

บทคัดย่อ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวมก้อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหินเป็นการอ้างความชอบธรรมที่ต้องการต่อสู้เรียกร้องในสิทธิการคัดค้านสัมปทานเหมืองแร่ถ่านหิน สาเหตุการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหินเพราะชาวบ้านวิตกกังวลต่อผลกระทบต่อวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงอีกสาเหตุหนึ่งกับความไม่โปร่งใสในการทำ EIA ส่วนรูปแบบและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การขึ้นป้ายคัดค้าน การเรียกร้อง การเดินขบวน การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย การยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานราชการ นอกจากนั้นการต่อสู้ยังใช้เรื่องของความเชื่อทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีมาหนุนเสริมในการเคลื่อนไหว

คำสำคัญ: การเคลื่อนไหวทางสังคม; รูปแบบและยุทธวิธี; การคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน

Abstract

Omkoï's social movement against coal mining is a justification to fight for the right to oppose coal mining concessions. The reason for the objection to the coal mine was because the villagers were concerned about the impact on their way of life, identity and natural resources and the environment. Including another cause of the lack of transparency in the EIA. As for the styles and tactics of the combat movement, there are many forms. These include posting signs, petitions,

¹ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University.

Corresponding Author, E-mail: 58.11881@wjd.ac.th

demonstrations, and using social media. Filing a letter of objection to government agencies, In addition, the struggle used social, cultural and traditional beliefs to support the movement.

Keywords: Social movement, Styles and tactics, Coal mining objections

บทนำ

บทความนี้เป็นการอธิบายถึงการเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ปรากฏในสังคมไทย ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นมีการพัฒนาการตามการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคม ดังเช่นงานของ ธเนศ มรรคาสกุล (2557) ที่ได้เสนอว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนรูปแบบลักษณะที่แตกต่างจากอดีตโดยมีจุดร่วมกันที่สำคัญ นั่นคือการแสดงออกของขบวนการทางสังคมเป็นเชิงสัญลักษณ์ และเน้นสันติวิธีมากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับอำนาจของอีกฝ่ายโดยตรงและหรือแม้กระทั่งกระบวนการจัดรูปแบบของการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมในระยะสั้นเน้นรูปแบบที่สนุกสนาน เพื่อเป็นการสร้างความผ่อนคลายของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม แต่ยังคงดำเนินการขับเคลื่อนกลุ่มอยู่ในกรอบหรือประเด็นของกลุ่มที่ใช้ในการขับเคลื่อนของกลุ่มต่อสู้นั้นๆ หากมีปรากฏการณ์ของการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นในสังคมนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการพัฒนาของภาครัฐที่มีต่อการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นต่างๆ โดยผ่านการใช้อำนาจที่มีของรัฐ และการใช้อำนาจของรัฐ (กลไกการใช้อำนาจของชนชั้นนำ) จะสังเกตได้ว่าประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาของรัฐอย่างแท้จริง นับตั้งแต่ในอดีตทำให้การพัฒนาของรัฐในรูปแบบของโครงการพัฒนาต่างๆ นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนับเป็นระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมาทำให้การต่อสู้ของประชาชนมีลักษณะเป็นระบบมากและทิศทางมากขึ้น จากการยึดหลักการ “ความยุติธรรมทางนิเวศ” (ปริชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2543: 164) หลักการดังกล่าวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาของรัฐที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่น ที่รัฐอนุญาตให้กลุ่มทุน เข้าไปดำเนินการโครงการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ โดยการอ้างความชอบธรรมว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศ

ดังกรณีเมื่อปี พ.ศ. 2530 ชาวบ้านกะเบอะดิน อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการติดต่อจากตัวแทนของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อมาขอซื้อที่ดินในพื้นที่ที่ใกล้หมู่บ้านกะเบอะดินที่อยู่ห่างประมาณในระยะ 1 กิโลเมตร เพื่อมาขอซื้อที่ดินจำนวนหลายไร่ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่บางส่วนนั้นก็ยอมขาย เนื่องจากได้ถูกข่มขู่จะมีการยึดที่ดินในวันข้างหน้า และชาวบ้านในกะเบอะดินนั้น

อาจจะไม่ได้รับบ่อไรชดเชยเลยหากไม่ตกลงยอมขายที่ดิน ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 บริษัท 99 ชวน นนท์ จำกัด ได้ยื่นขออนุญาตทำเหมืองแร่ถ่านหินจากกรมอุตสาหกรรมเหมืองแร่พื้นฐานและการเหมืองแร่ บนเนื้อที่ในกะเบาะดินประมาณ 284 ไร่ 30 ตารางวา โดยในการยื่นขอทำสัมปทานนั้นมีระยะเวลา 10 ปี ในอำเภออมก๋อย ในพื้นที่มีหมู่บ้านกะเบาะดินและบ้านขุนตั้งอยู่ รายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2554 ได้ระบุว่า ภายในพื้นที่กะเบาะดินมีถ่านหินประมาณ 720,000 ตัน และถ่านหินในเหมืองแร่ทั้งหมดจะถูกนำส่งไป ไปยังที่จังหวัดลำปาง โดยใช้โรงงานปูนซีเมนต์ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด

วิกฤตการณ์ดังกล่าวจึงเกิดการต่อสู้ของชุมชนบ้านกะเบาะดิน ไม่ใช่การต่อสู้เรียกร้องในสิทธิการคัดค้านสัมปทานเหมืองแร่ถ่านหินเพียงลำพังเท่านั้น แต่เราที่เป็นคนอีกกลุ่มซึ่งได้รับทรัพยากรและผลผลิตจากชุมชนบ้านกะเบาะดินไม่ว่าจะด้วยอาหารที่เรากินหรือน้ำที่มาจากต้นน้ำก็ตาม เราทุกคนต่างได้ร่วมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ชาวบ้านได้ออกมาคัดค้านไม่ต้องการให้สัมปทานเหมืองถ่านหินแห่งนี้เอาวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และทรัพยากรชุมชนของพวกเขาไป เราก็คต้องร่วมกันปกป้องแหล่งอาหารและต้นน้ำที่ช่วยให้พวกเราดำรงชีวิตต่อไปเช่นกัน

ฉะนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวอมก๋อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน : แนวคิด หลักการ รูปแบบและยุทธวิธี ผู้ศึกษาได้ทำการแยกประเด็นเนื้อหาและ รายละเอียดไว้ 6 ประเด็น คือ (1) ความหมายและความสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคม (2) แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม (3) สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวทางสังคม (4) สาเหตุการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวอมก๋อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน (5) รูปแบบของยุทธวิธีการต่อสู้ของการเคลื่อนไหวทางสังคม และ (6) บทสรุป

เนื้อเรื่อง

คณะผู้ศึกษาวิเคราะห์ถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวอมก๋อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน : แนวคิด หลักการ รูปแบบและยุทธวิธี ผู้ศึกษาได้ทำการแยกประเด็นเนื้อหาและรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ความหมายและความสำคัญของการเคลื่อนไหวทางสังคม

ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movement) ได้ถูกนิยามและให้ความหมายโดยนักวิชาการมากมาย อาทิเช่น โจ อังภากรณ์ (ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบันจุดยืนมาร์คซิสต์, 2558) ที่ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคแรกว่าเป็น“

การรวมตัวกันของมวลชนในรูปแบบขบวนการเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง” ซึ่งใจได้กล่าวต่อว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองโครงสร้างของระบบการปกครองและความไม่เท่าเทียมกันทางชนชั้น

ขณะที่ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2543, หน้า 2) ได้นำเสนอแนวคิดจากนักวิชาการด้านการเคลื่อนไหวทางสังคมเช่น อเรน ทูเรน (Alain Touraine, 1977, อ้างถึงในผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543, หน้า 2) ที่ได้มีการแบ่งลักษณะของการกระทำร่วมกันทางสังคม (Collective action) ออกเป็น 3 ประเภทนั่นคือการรวมกลุ่มกันเพื่อตั้งรับการถูกโจมตี การรวมกลุ่มกันเพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลและแบบสุดท้ายที่จัดเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมคือ “การรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ที่จงใจเปลี่ยนสัมพันธภาพทางอำนาจหลัก ๆ ของสังคม” นอกจากนี้มานูเอลเอล คาสเทลส์ (Manuel Castels, 1997, อ้างถึงในผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543, หน้า 3) ยังให้ความหมายของขบวนการทางสังคมว่า “เป็นการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่หมู่ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและสถาบันของสังคม”

รงค์บุญ สวชวิญ (2557, หน้า 170) ได้สรุปว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นมาเพื่อจัดการกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมโดยกลุ่มองค์กรและกลไกต่าง ๆ ซึ่งเป็นการจัดการทางสังคมในรูปแบบใหม่ (Social Management) ซึ่งแนวคิดเช่นนี้ก็คือการเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบใหม่ (New Social movement) ที่มีแนวทางในการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวจากมุมมองของกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ ว่ามีวัตถุประสงค์แนวคิดอุดมการณ์และไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างไรไม่ใช่เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเดิมเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองความไม่เท่าเทียมทางชนชั้นหรือเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการเรียกร้องของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนปรารถนา โดยกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเหล่านี้อาจมีนับพันหรือนับหมื่น ได้เข้าร่วมเรียกร้องโดยมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหลวมๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันลักษณะร่วมบางประการของการเคลื่อนไหวทางสังคมคือ ผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด (goal oriented) และมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง (intentional change) โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหว จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา เช่นตัวอย่างการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในพื้นที่รวมตัวกันเดินขบวนรอบตัวเมืองอมก๋อยถึงหน้าอำเภออมก๋อย ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เกิดขึ้นภายใต้ชื่องานว่า “เหมืองแร่ถ่านหิน 1 ปี ของการต่อสู้และย่างก้าวของคนอมก๋อย” เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหินที่บ้านกะ

เบอะดิน พร้อมกับอีกสองโครงการยักษ์ใหญ่ เนื่องจากกังวลเรื่องผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและสิ่งแวดล้อม

การเคลื่อนไหวทางสังคม มีกระบวนการเกิดขึ้นทีละขั้นตอน จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง กล่าวคือ สภาพการณ์ทางสังคมในขณะนั้น ทำให้กลุ่มผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องรู้สึกคับแค้น (strains) เนื่องจากไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเลือกปฏิบัติเช่นเกิดการเอารัดเอาเปรียบ เมื่อความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นกับผู้คนจำนวนมาก ก็นำไปสู่ความเชื่อ (beliefs) ร่วมกันว่าเป็นปัญหาและควรจัดการแก้ไข หากการพูดคุยประเดืดังกล่าวขยายไปสู่วงกว้าง และเพิ่มจำนวนคนที่สนับสนุนมากขึ้น (support) จะนำไปสู่การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดองค์กร (mobilization) โดยระดมทั้งคน เงิน และอื่น ๆ รวมทั้งผู้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์จนทำให้ผู้สนับสนุนเกิดจินตนาการว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้เลวร้าย และต้องการการเปลี่ยนแปลง ในขั้นนี้จะมีการจัดระเบียบองค์กร (organization) โดยมีองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมและแต่ละองค์กรอาจมีกลยุทธ์หรือเป้าหมายเฉพาะ แต่มีการประสานงานและอุดมการณ์ร่วมกัน เมื่อพัฒนาไปสู่การจัดการองค์กรร่วมกันแล้ว จะมีการพัฒนากลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติการ (action) เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง เมื่อการปฏิบัติการเกิดขึ้น กลุ่มผู้สูญเสียประโยชน์ก็พยายามจะสลายการเคลื่อนไหวด้วยวิธีการต่าง ๆ (reaction) ในกรณีการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในพื้นที่มก๋อยรวมตัวกันเดินขบวนรอบตัวเมืองมก๋อย ถึงหน้าอำเภอมก๋อย ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เกิดขึ้นภายใต้ชื่องานว่า “เหมืองแร่ถ่านหิน 1 ปี ของการต่อสู้และย่างก้าวของคนมก๋อย” เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหินที่บ้านกะเบอะดิน พร้อมกับอีกสองโครงการยักษ์ใหญ่ เนื่องจากกังวลเรื่องผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีชาวบ้านจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอมก๋อย เทียบได้กับกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่กล่าวมานี้ ประเด็นที่ควรกล่าวถึงในการเคลื่อนไหวทางสังคมคือกลุ่มผู้เคลื่อนไหวเรียกร้องมิได้หวังผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มอย่างที่เขาใจ แต่การเคลื่อนไหวเรียกร้องมองไปถึงการทบทวนวิธีการมองปัญหาที่แตกต่างกัน และเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการมองปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่นหนึ่งในกรณีของการเคลื่อนไหวของชาวบ้านในพื้นที่มก๋อย เพื่อแสดงจุดยืนคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหินที่บ้านกะเบอะดิน พร้อมกับอีกสองโครงการยักษ์ใหญ่ เนื่องจากกังวลเรื่องผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและสิ่งแวดล้อม เป็นเรียกร้องสะท้อนถึงการเรียกร้องที่มากกว่าผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม แต่เป็นการต่อสู้ของชุมชนบ้านกะเบอะดินในครั้งนี้ไม่ใช่การต่อสู้เรียกร้องในสิทธิ์การคัดค้านสัมปทานเหมืองถ่านหินเพียงลำพังเท่านั้น แต่เราที่เป็นคนอีกกลุ่มซึ่งได้รับทรัพยากรและผลผลิตจากชุมชนบ้านกะเบอะดินไม่ว่าจะด้วยอาหารที่เรากินหรือน้ำที่มาจากต้นน้ำก็ตาม เราทุกคนต่างได้ร่วมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่

ชาวบ้านคัดค้านไม่ต้องการให้สัมปทานเหมืองถ่านหินแห่งนี้เอาวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และทรัพยากรชุมชนของพวกเขาไป เราก็ต้องร่วมกันปกป้องแหล่งอาหารและต้นน้ำที่ช่วยให้พวกเราดำรงชีวิตต่อไปเช่นกัน

ประเด็นที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคม ทางศูนย์มานุษยวิทยาได้ให้ความหมายไว้ว่า การปฏิบัติการของกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งการรวมกลุ่มของคนอาจจะเป็นการและไม่เป็นการก็ได้ สำหรับทางมานุษยวิทยา มองว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเป็นเรื่องทางการเมือง (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2560)

นอกจากนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการของการเปลี่ยนแปลง หรือ พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหวทางสังคม ในอดีตที่ผ่านมาเป็นการขับเคลื่อนที่เป็น การรวมกลุ่มที่ไม่เป็นการหรือเป็นการก็ได้ ที่ไม่สามารถรู้ล่วงหน้าโดยการเคลื่อนไหว ทางสังคมนั้นจะเป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นอยู่ (Garner, 1999) ขณะเดียวกัน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นยังเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม และเป็นชุด ความสัมพันธ์ของปัจเจกบุคคลเพื่อที่จะพยายามส่งเสริมควบคุมผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ (McCarthy Zaid, 1977) นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางสังคมต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการได้แก่ 1) มีความมุ่งมั่นต่อประเด็นที่ทำให้สาธารณะรับรู้ 2) มีการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น หรือมีรูปแบบองค์กรเฉพาะ 3) ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทั้งในกลุ่มและจาก สาธารณะ (Tilly, 1981)

กล่าวโดยสรุป การขับเคลื่อนทางสังคมโดยเป็นขบวนการเริ่มต้นนั้น เป็นการขับเคลื่อนไหวในรูปแบบลักษณะของชนชั้น เป็นการเคลื่อนไหวในยุคแรกที่มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่เชิงกายภาพ เช่น เชื้อชาติ การดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์ สิทธิการ ตั้งครรภ์ และความเท่าเทียมของสตรี รวมทั้ง การต่อสู้เชิงอนุรักษ์นิยม การต่อสู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น การต่อสู้คัดค้านโครงการเหมืองแร่ถ่านหินเกิดขึ้นโดยกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบาะดิน พวกเขาได้ถ่ายทอดสะท้อนเรื่องราววิถีความเป็นกะเหรี่ยงเพื่ออยากจะบอกเล่าให้กับคนภายนอกว่าพวกเขาไม่ต้องการให้เกิด “โครงการเหมืองถ่านหินอมก๋อย” เพราะวิถีของกลุ่มเยาวชนถูกยึดโยงผ่านระบบเครือญาติการช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติและเพื่อนฝูงในการทำเกษตร ชุมชนของพวกเขาจึงเปรียบเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ นั้นทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ในวิถีและทำความเข้าใจว่าทรัพยากรที่มีอยู่นั้นมีความสำคัญ

ประเด็นที่ 3 สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวทางสังคม

ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยมักเป็นการเผชิญหน้ากับ อำนาจอธิปไตยรวมทั้งองค์กรเหนืออำนาจอธิปไตยที่ดำเนินนโยบายส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชนทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมโดยก่อนหน้ายุค 14 ตุลาคม 2516 การแสดงออกของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีไม่มากนักมีการเดินประท้วงจำนวน 11 ครั้งเท่านั้น แต่ช่วงยุคหลัง 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมาปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมเพิ่มมากขึ้นโดยได้มีกลุ่มคนหลากหลายชนชั้นหลากหลายอาชีพออกมาเดินขบวนประท้วงมีองค์กรมวลชนใหม่ ๆ

ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมาของประเทศไทยโดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้สนับสนุนให้ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเรียกร้องต่อรัฐสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและที่สำคัญเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิชุมนุมเคลื่อนไหวคัดค้านการดำเนินงานของรัฐซึ่งสอดคล้องในมาตรา 44 ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนนั้นมีความชอบธรรมตามหลักกฎหมายสูงสุดแห่งรัฐและในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติในหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ส่วนที่ 11 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคมมาตรา 63 (เสรีภาพในการชุมนุม) กล่าวว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธการ จำกัด เสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550)

ส่วนที่ 12 สิทธิชุมชนมาตรา 66 (สิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม) กล่าวว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 76 (สิทธิอนุรักษ์บำรุงรักษาและได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ) กล่าวว่าสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยสวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสมเมื่อประชาชนมีสิทธิและมีส่วนสำคัญในการปกครองตนเองมากขึ้น ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมย่อมมีเพิ่มขึ้นสิ่งนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการเรียกร้องสิทธิความเป็นพลเมืองที่ดีตาม

รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยที่ว่า “ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชน” (ตามคติพจน์ของอับราฮัมลินคอล์น (Abraham Lincoln ค.ศ. 1809 ถึง 1865) อดีตประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา) เนื่องจากประชาชนพลเมือง (Citizen) เป็นทั้งเจ้าของอำนาจปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจและปัจจุบันในภาคประชาชน ถือได้ว่าได้มีการตื่นตัวที่จะเรียกร้องสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ตนพึงได้รับโดยพยายามให้รัฐเข้ามาสนใจส่งเสริมดูแล เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและตอบสนองความต้องการของส่วนรวม ซึ่งภายใต้เงื่อนไขของการรวมกลุ่มการเคลื่อนไหวทางสังคมอาจเกิดขึ้นมาจากขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่เป็นต้น (ไชยรัตน์เจริญสินโอฬาร, 2545)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างรุนแรงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านการดำเนินโครงการบ้านพักตุลาการ เป็นอีกหนึ่งโครงการที่ทวนกระแสสิทธิของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญที่รองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิแก่ประชาชนไว้ 2 แนวทางด้วยกันคือการร่วมแสดงความคิดเห็นวิธีพิจารณาและวิธีการลงประชามติ นอกจากนี้จะเห็นว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้แนวทางการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้น หรือไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นความต้องการอย่างเต็มที่ และต่อเนื่องภายหลังการดำเนินการมักจะเกิดปัญหายุ่งยากและการร้องเรียนจากประชาชนอยู่เสมอ ดังกรณีเช่นเดียวกับพื้นที่ในชุมชนกะเบาะดิน อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับเหตุการณ์การเรียกร้องกับการคัดค้านโครงการเหมืองแร่ถ่านหินเกิดขึ้นโดยมีการรวมตัวของภาคพลเมืองเพื่อใช้สิทธิในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ

ประเด็นที่ 4 สาเหตุการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวอมก๋อยกับการคัดค้านเหมืองแร่ถ่านหิน

เมื่อปี พ.ศ.2530 ชาวบ้านกะเบาะดิน อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการติดต่อจากตัวแทนของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อมาขอซื้อที่ดินในพื้นที่ที่ใกล้หมู่บ้านกะเบาะดิน ที่อยู่ห่างประมาณในระยะ 1 กิโลเมตร เพื่อมาขอซื้อที่ดินจำนวนหลายไร่ ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่บางส่วนนั้นก็ยอมขาย เนื่องจากได้ถูกข่มขู่ว่าจะมีการยึดที่ดินในวันข้างหน้า และชาวบ้านในกะเบาะดินนั้นอาจจะไม่ได้รับอะไรชดเชยเลยหากไม่ตกลงยอมขายที่ดิน ต่อมาในปี พ.ศ.2543 บริษัท 99 ธวานนท์ จำกัด ได้ยื่นขออนุญาตทำเหมืองแร่ถ่านหิน จากกรมอุตสาหกรรมเหมืองแร่พื้นฐานและการเหมืองแร่ บนเนื้อที่ในกะเบาะดินประมาณ 284 ไร่ 30 ตารางวา โดยในการยื่นขอทำสัมปทานนั้นมีระยะเวลา 10

ปี ในอำเภออมก๋อย ในพื้นที่มีหมู่บ้านกะเบอะดินและบ้านขุนตั้งอยู่ รายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2554 ได้ระบุว่า ภายในพื้นที่กะเบอะดินมีถ่านหินประมาณ 720,000 ตัน และถ่านหินในเหมืองแร่ทั้งหมดจะถูกนำส่งไป ไปยังที่จังหวัดลำปาง โดยใช้ในโรงงานปูนซีเมนต์ของบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด

นอกจากนี้ ยังมีการยืนยันว่าในพื้นที่ชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว เห็นชอบและยินยอมให้มีการทำเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่ชุมชน แต่เรื่องราวกลับพลิกผันเมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 ชุมชนในอำเภออมก๋อยได้รวมตัวกันและเสนอชื่อ เพื่อให้ยุติโครงการเหมืองถ่านหินในอำเภออมก๋อย โดยให้เหตุผลว่ากังวลถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อน้ำที่อาจสูญหายไปจากการก่อสร้าง หรือการตัดถนนให้รถขนถ่านหินเข้ามา ซึ่งจะสร้างฝุ่นและมลพิษทางอากาศจำนวนมากให้เกิดในชุมชน รวมถึงอีกเหตุผลหนึ่ง ที่ชาวอมก๋อยยกขึ้นมาเพื่อต่อต้านการทำเหมืองถ่านหินคือ มีการปลอมลายมือชื่อ ชาวบ้านบางส่วน และคนที่เขียนหนังสือไม่เป็น บางคนมีชื่ออยู่ในใบยินยอมให้มีการเหมืองถ่านหิน ความไม่โปร่งใสในการทำ EIA และเจตนาของบริษัทเหมืองแร่ได้ทำให้การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อผลกระทบเหมืองแร่อมก๋อย ในปี 2562 มีชาวอมก๋อยจำนวนมากเดินทางเข้าไปร่วมฟังเวทีดังกล่าว จนล้นเกิน และต้องเลื่อนการจัดเวทีออกไป

เรื่อยมาจนล่าสุดเมื่อเดือนตุลาคม ปี 2563 ชาวอมก๋อยได้รวมตัวและเดินมาบริเวณหน้าว่าการอำเภออมก๋อย เพื่อยืนยันถึงจุดยืนว่าไม่ต้องการให้มีเหมืองถ่านหินเกิดขึ้นในบ้านของพวกเขา โดยพวกเขาได้จัดทำแผนที่ข้อมูลที่ชื่อว่า “ทิ้ง คู เตะ ฉี หรือแผนที่ต้นน้ำดีที่อมก๋อย” ซึ่งเผยให้เห็นถึงความผูกพันของชาวอมก๋อยต่อแหล่งน้ำในพื้นที่ ซึ่งเป็นชีวิตให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมของพวกเขา และที่สำคัญ ในการเดินขบวนครั้งดังกล่าวยังมีการส่งสัญญาณไปถึงภาครัฐอีกด้วยว่า ชาวอมก๋อยคัดค้านโครงการใหญ่อีก 2 คือ โครงการชุดอุโมงค์ผันน้ำยมลงสู่เขื่อนภูมิพล ที่มาพร้อมกับแผนการสร้างเสาส่งกระแสไฟฟ้าแรงสูง

สาเหตุดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น จึงเกิดการต่อสู้ของชุมชนบ้านกะเบอะดินในครั้งนี้ ไม่ใช่การต่อสู้เรียกร้องในสิทธิ์การคัดค้านสัมปทานเหมืองแร่ถ่านหินเพียงลำพังเท่านั้น แต่เราที่เป็นคนอีกกลุ่มซึ่งได้รับทรัพยากรและผลผลิตจากชุมชนบ้านกะเบอะดิน ไม่ว่าจะด้วยอาหารที่เรากินหรือน้ำที่มาจากต้นน้ำก็ตาม เราทุกคนต่างได้ร่วมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่ชาวบ้านคัดค้านไม่ต้องการให้สัมปทานเหมืองถ่านหินแห่งนี้ เอาวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และทรัพยากรชุมชนของพวกเขาไป เราก็ต้องร่วมกันปกป้องแหล่งอาหารและต้นน้ำที่ช่วยให้พวกเราดำรงดำเนินชีวิตต่อไปเช่นกัน

ประเด็นที่ 5 รูปแบบของยุทธวิธีการต่อสู้ของการเคลื่อนไหวทางสังคม

รูปแบบของยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชาวบ้านอมก๋อย เมื่อ บริษัท 99 ธวานนท์ จำกัด ได้มี “การยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ถ่านหิน” จากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่โดยเนื้อที่ที่ร้องขอนั้นจดทะเบียนเอาไว้ที่ประมาณ 284 ไร่ 30 ตารางวา ซึ่งคำขอนั้นก็ทำให้ทางเจ้าหน้าที่รัฐนำเรื่องไป “ปิดประกาศ” ณ ที่ว่าการอำเภออมก๋อย ในวันที่ 26 เมษายน 2562 ประกาศข้อมูลการยื่นคำขอดังกล่าวก็ได้ถูกพูดถึงต่อๆ กันไป ประชาชน ชาวบ้านในพื้นที่นั้นได้รับรู้ถึงข้อมูลนี้แล้วก็มองว่าผลกระทบที่จะเกิดขึ้นนั้นร้ายแรงเกินกว่าที่พวกเขาจะรับได้ จึงออกมาคัดค้านในเรื่องนี้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึง วิเคราะห์ถึงรูปแบบการเคลื่อนไหว ต่อสู้ และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคมของกลุ่มชาวบ้านอมก๋อย สามารถลำดับแนวทางการต่อสู้ได้ดังนี้

5.1. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้ใช้ช่องทางการสื่อสารกับสาธารณะและยุทธวิธีการสร้างเครือข่าย

ในสังคมปัจจุบันการเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งอยู่บนโลกโซเชียลมีเดีย การรณรงค์เรียกร้องเรื่องต่าง ๆ จึงไม่จำเป็นต้อง ออกมาเดินขบวนบนท้องถนนให้เสี่ยงถูกจับเพียงรูปแบบเดียว แต่สามารถรณรงค์ผ่านโลกออนไลน์ได้ รวมทั้งการเรียกร้อง ความต้องการผ่านช่องทางอื่นเพราะโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการนำเสนอวัตถุประสงค์ของการรณรงค์เพื่อเกณฑ์แรง สนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เข้ามา เช่น “กะเบอะดินดินแดนมหัศจรรย์” คือชื่อ facebook เพจที่ใช้สื่อสารเรื่องราวผลกระทบและการต่อสู้เพื่อคัดค้านโครงการเหมืองถ่านหิน เกิดขึ้นโดยกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดิน พวกเขาได้ถ่ายทอดสะท้อนเรื่องราววิถีความเป็นกะเหรี่ยงเพื่อยากจะบอกเล่าให้กับคนภายนอกกว่าพวกเขาไม่ต้องการให้เกิด “โครงการเหมืองถ่านหินอมก๋อย” เพราะวิถีของกลุ่มเยาวชนถูกยึดโยงผ่านระบบเครือญาติการช่วยเหลือกันในหมู่เครือญาติและเพื่อนฝูงในการทำการเกษตร ชุมชนของพวกเขาจึงเปรียบเสมือนครอบครัวขนาดใหญ่ นั่นทำให้พวกเขาได้เรียนรู้ในวิถีและทำความเข้าใจว่าทรัพยากรที่มีอยู่นั้นมีความสำคัญ

5.2. ยุทธวิธีการยื่นหนังสือผ่านกลไกทางราชการ

เป็นวิธีการเคลื่อนไหวตั้งแต่ยุคเริ่มแรกของกลุ่มชาวบ้านอมก๋อย โดยระยะแรกเนื้อหา หรือ “ตัวบท” (text) ของหนังสือที่ยื่นส่วนมากเป็นการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากการดำเนินกิจการเหมืองแร่ที่มีต่อชาวบ้าน และมีความหลากหลายมากขึ้นในระยะต่อมา 24 พฤษภาคม 2562 หลังเรื่องราวของเหมืองแร่ถ่านหินอมก๋อยถูกเผยแพร่ลงโซเชียลมีเดีย เมื่อเดือนพฤษภาคม 2562 ชุมชนในพื้นที่อมก๋อยรวมตัวยื่นจดหมายและข้อเรียกร้องให้ยุติโครงการเหมืองถ่านหินถึงนายอำเภออมก๋อย โดยหยิบยกผลกระทบผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ

ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ผลกระทบด้านสุขภาพที่จะเกิดขึ้นจากมลพิษทางอากาศ การปนเปื้อนมลพิษในแหล่งน้ำ ตลอดจนการทำลายระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

ในปี พ.ศ. 2563 กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ยังออกมาชี้ให้เห็นอีกว่านอกจากระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพที่อาจเสียไป ยังมีปัญหาเรื่องความไม่โปร่งใสของรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เพราะมีทั้งการสวมสิทธิ์เข้าซื้อหุ้น และมีลายนิ้วมือหรือลายมือชื่อของชาวบ้าน ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นเป็นผู้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ในโครงการเหมืองแร่ถ่านหิน พื้นที่หมู่บ้านกะเบอะดิน ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ และขอให้ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ พิจารณายกเลิกการให้ประทานบัตรทำเหมืองแร่ถ่านหินกับบริษัท 99 ธวานนท์ จำกัด ทั้งนี้

ให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่และหน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องไปสร้างความเข้าใจถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าจะไม่มีการทำเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่โดยเด็ดขาดพร้อมทั้งมีกระบวนการในการเยียวยาจิตใจให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างโดยเร็ว และขอให้หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เข้าไปดำเนินการใดๆ ในพื้นที่ที่มีชนเผ่าพื้นเมืองอาศัยอยู่ ต้องยอมรับและเคารพในวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองที่อยู่ในพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมและให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับชนเผ่าพื้นเมืองโดยสิ่งนั้นเป็นไปตาม มาตรา 70 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง ที่รัฐบาลได้ร่วมลงนามรับรองไว้ตั้งแต่ปี 2550 แล้ว

5.3. ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวต่อสู้โดยการเจรจาและการเคลื่อนไหวด้วยการชุมนุมคัดค้าน

การเกิดการรวมตัวกันของกลุ่มชาวอมก๋อยและเยาวชนในมีส่วนร่วมของการพัฒนางานข้อมูล เพื่อคัดค้านโครงการที่จะเปลี่ยนหมู่บ้านไป การต่อสู้ในครั้งนี้เริ่มจากคนตัวเล็กแต่มีใจใหญ่ พวกเขาใช้เวลากว่า 1 ปีในการเก็บข้อมูลและทำแผนที่ที่ชื่อว่า “หิ้งคุะทะฉี” เพื่อที่จะบอกเรื่องราวอัตลักษณ์ของพวกเขา รวมถึงคนรุ่นพ่อแม่ของเขาผ่านแผนการนี้ โดยทรัพยากรน้ำคือหัวใจกลไกสำคัญของกระบวนการผลิตในหมู่บ้านแห่งนี้ยังเป็นรูปธรรม เกี่ยวโยงกันกับวิถีความเป็นอยู่ รวมทั้งรายได้ที่มาจากการผลิตในฐานะของเกษตรกรที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ต่างยึดโยงกับแหล่งน้ำ

2 มิถุนายน 2562 เครือข่ายยุติเหมืองแร่อมก๋อย ชาวบ้านหมู่บ้านกะเบอะดินและชาวบ้านจากหลายหมู่บ้านรวมไปถึงนักเรียนจากหลายโรงเรียนในพื้นที่ รวมจำนวนกว่า 1,500 คน ร่วมเดินขบวนในวันสิ่งแวดล้อมโลกเพื่อแสดงจุดยืนการต่อสู้ในฐานะคนอมก๋อยไม่เอาเหมืองแร่

ชาวบ้านหวังว่าการแสดงพลังของคนอ้อมก้อยจะมีความสำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจะรับฟังเสียงของประชาชนชาวอ้อมก้อยและทำให้อ้อมก้อยยังคงเป็นพื้นที่ที่อากาศดีที่สุดในประเทศไทยต่อไป

21 ตุลาคม 2563 ชาวอ้อมก้อยกว่า 300 คน เยาวชนชาวอ้อมก้อยได้พากันร่วมเดินขบวนรอบตัวเมืองของอำเภออ้อมก้อย เพื่อแสดงจุดยืนในการคัดค้านไม่เอาเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่ที่บ้านกะเบอะดิน พร้อมกับอีกสองโครงการยักษ์ใหญ่ เนื่องจากได้กังวลเรื่องเกี่ยวกับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและสิ่งแวดล้อมความเคลื่อนไหวที่อำเภออ้อมก้อยในครั้งนี้ เกิดขึ้นภายใต้ชื่อว่า “เหมืองแร่ถ่านหิน หนึ่งปีของการต่อสู้และก้าวอย่างของคนอ้อมก้อย” มีการจัดเดินขบวนเยาวชนพร้อมด้วยป้ายข้อความรณรงค์ในการคัดค้านไม่ให้สัมปทานเหมืองแร่ถ่านหินที่บ้านกะเบอะดิน เริ่มเดินจากหน้าว่าการอำเภออ้อมก้อย ก่อนจะวนรอบตัวอำเภอ โดยตลอดระยะทางแกนนำได้ปราศรัยบนผ่านเครื่องเสียงเน้นย้ำถึงจุดยืนที่ไม่ต้องการเหมืองแร่ พร้อมทั้งแจกใบปลิวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และแจกเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของเหมืองแร่ถ่านหินด้วย

5.4 ยุทธวิธีการต่อสู้โดยใช้เรื่องของความเชื่อทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณี

รูปแบบการเคลื่อนไหวอย่างหนึ่งที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งคือ การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมบวชป่าและทำแนวกันไฟสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันทางจิตวิญญาณที่คนกะเบอะดินมีต่อผืนป่าได้เป็นอย่างดี จนชาวบ้านเรียกขานพื้นที่ตรงนี้ว่า ‘ป่าจิตวิญญาณ’ นั่นเพราะพื้นที่ดังกล่าวเต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่และเป็นพื้นที่ไว้ใช้จัดพิธีทางศาสนาในทุกปี มันจึงกลายเป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของคนกะเบอะดินกับวิถีชีวิตที่พวกเขาพึ่งพาอาศัยผืนป่าตั้งแต่เกิดจนตาย “ป่าเป็นเหมือนร้านค้า อยากกินอะไรก็หาได้จากป่าได้ เราแทบไม่เคยใช้เงินกันเลยส่วนใหญ่เราหาจากป่า เราารู้สึกว่าเราเป็นคนรุ่นใหม่ เราต้องต่อสู้และคัดค้านเพื่อไม่ให้ใครมาเอาผืนป่าของเราไป” นี่เป็นคำยืนยันที่ชัดเจนที่สุด จากกลุ่มเยาวชนในพื้นที่กะเบอะดิน เมื่อถามถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและผืนป่าที่เติบโตมา

สรุปท้ายบท

การเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นนขบวนการเรียกร้องของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนปรารถนา โดยกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ได้เข้าร่วมเรียกร้องโดยมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหลวมๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ลักษณะร่วมบางประการของการเคลื่อนไหวทางสังคมคือ ผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด

และมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหว จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา การเคลื่อนไหวทางสังคมมีกระบวนการเกิดขึ้นทีละขั้นตอน จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง อย่างเช่น การต่อสู้เรียกร้องในสิทธิการคัดค้านสัมปทานเหมืองแร่ถ่านหินของชุมชนบ้านกะเบอะดินที่ส่งผลกระทบต่อทั้งคนและสิ่งแวดล้อม แต่เราทุกคนที่เป็นคนอีกกลุ่มซึ่งได้รับทรัพยากรและผลผลิตจากชุมชนบ้านกะเบอะดิน ไม่ว่าจะด้วยอาหารที่เรากินหรือน้ำที่มาจากต้นน้ำก็ตาม เราทุกคนต่างได้ร่วมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่ชาวบ้านคัดค้านไม่ต้องการให้สัมปทานเหมืองถ่านหินแห่งนี้เอาวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และทรัพยากรชุมชนของพวกเขาไป เราก็ต้องร่วมกันปกป้องแหล่งอาหารและต้นน้ำที่ช่วยให้พวกเราดำรงชีวิตต่อไปเช่นกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากบทความข้างต้น องค์ความรู้ที่ได้ทราบถึงความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม การเคลื่อนไหวทางสังคม การรวมตัวกันของมวลชนในรูปแบบขบวนการเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและสถาบันของสังคมเป็นการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าและสถาบันของสังคม ได้ทราบถึงแนวคิด สิทธิและเสรีภาพของการเคลื่อนไหวทางสังคม และได้ทราบถึงการร่วมมือกับเครือข่ายจนเริ่มเกิดรูปแบบของยุทธวิธีการต่อสู้ของการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การขึ้นป้ายคัดค้าน การเรียกร้อง การเดินขบวน การใช้สื่อ โซเชียลมีเดีย การยื่นหนังสือคัดค้านต่อหน่วยงานราชการ นอกจากนั้นการต่อสู้ยังใช้เรื่องของ ความเชื่อทางด้านสังคม วัฒนธรรม และจารีตประเพณีมาหนุนเสริมในการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านอำเภออมก๋อยที่จะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่ที่ส่งผลให้ทั้งคนและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- ใจ อึ้งภากรณ์. (2558). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบัน-จุดยืนมาร์กซิสต์. วันที่ค้นข้อมูล 21 กันยายน 2561, จาก <https://turnleftthai.wordpress.com/2015/05/31>
- ธเนศ มรรคาสกุล. (2557). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ในประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2543). จาก “นิเวศเศรษฐกิจศาสตร์” สู่ “นิเวศวิทยาการเมือง” (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใช้กับสังคมไทยได้หรือไม่? ใน โครงการพลวัตเศรษฐกิจการเมืองไทย พ.ศ. 2543: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (หน้า 1-22). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การจัดการทางสังคม: สังเคราะห์แนวคิดเพื่อการอธิบายการจัดการกลุ่มองค์กรประชาชนในสังคมชนบทไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 3(2), 167-200.
- Garner, R. T. (1999). Virtual social movements. Presented at The Zaldfest : a conference in honor of Mayer Zald, University of Michigan Ann arbor Mi.
- GREENPEACE. (17 กุมภาพันธ์ 2563). โครงการเหมืองถ่านหินอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/explore/resist/coal/coal-area/omkoi/>.
- GREENPEACE. (15 ตุลาคม 2563). แหล่งอาหารในอมก๋อยอาจได้รับผลกระทบจากถ่านหิน. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/18016/climate-coal-omkoi-resources/>.
- GREENPEACE. (22 ตุลาคม 2562). เหมืองถ่านหิน : 1 ปีแห่งการต่อสู้และก้าวอย่างองคมนตรี. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://www.greenpeace.org/thailand/story/18081/climate-coal-omkoi-1-year-CatDumb>.
- CatDumb News. (25 พฤษภาคม 2562) ชาวบ้านขอคัดค้านการทำเหมืองแร่ถ่านหิน ในเชียงใหม่กระทบทั้งคนและสิ่งแวดล้อม. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562, จาก <https://www.catdumb.com/mining-in-chiangmai-339/mine-protest/>.
- McCarthy, J. D. Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. American journal of sociology, 82(6), 1212-1241.
- Tilly, C. (1986). The Contentious French. Cambridge. Harvard University Press

การคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล

Threats to the right to freedom of social use

กิตติพงษ์ เมฆโพธิ์, ภัทรพร ธนอมชาติ, วรินดา อุปนันท์, วิภาพร โมลาดุก¹

Kittipong Mekpho, Pattraporn Thanomchat, Warinda Upanan, Wipaporn Moladuk

บทคัดย่อ

บทความนี้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล และการป้องกันตนเองจากการคุกคามนั้นโดยอิงหลักกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ที่ต้องการค้นคว้า หรือนำไปต่อยอดในการศึกษาข้อมูลต่อไป ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาถึงการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล สรุปได้ว่า ยุคปัจจุบันคือยุคของโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทุกคนมีสื่ออยู่ในมือ เรามีอิสระในการโพสต์หรือแชร์ข้อมูลต่างๆ ดังนั้นเราควรคำนึงถึงความถูกต้องทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม เพื่อให้การใช้โซเชียลนั้นมีโทษน้อยลงและเกิดคุณประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: สิทธิเสรีภาพ; การใช้โซเชียล

Abstract

This article aims to study the threat to the freedom of social media. and to protect yourself from harassment based on relevant laws to be an example for those who want to research or lead to further study in further data In which the authors studied the threats to the right to freedom of social media, it was concluded that the present era is the era of social networks. Everyone has media in their hands. We are free to post or share any information. Therefore, we should take into account both legal and moral validity. So that social media use is less harmful and maximizes benefits.

Keywords: rights and freedoms; the use of social media

---

¹ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies, Maejo University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Kittipong18@gmail.com

บทนำ

ยุคปัจจุบันคือยุคของโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทุกคนมีสื่ออยู่ในมือ เรามีอิสระเสรีในการโพสต์หรือแชร์ การที่ใครสักคนโพสต์เรื่องอะไรสักเรื่อง แล้วปล่อยให้แชร์ ก็จะมีคนแชร์แล้วแชร์กันต่อไปเรื่อย ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือข่าวปลอม ข้อมูลเท็จ แพร่สะพัดไปทั่วโซเชียลเน็ตเวิร์คได้อย่างง่ายดายราวกับการแพร่กระจายของไวรัส การจะให้ร้ายใครสักคนก็เกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย ดังนั้นการคุกคามผู้อื่นทางสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะโดยการใช้ความลับ ความเท็จ จึงเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายในยุคปัจจุบัน ในฐานะที่เราเป็นประชากรที่ใช้อินเทอร์เน็ต สิ่งที่เราควรจะทำในการใช้งานเพื่อไม่ให้เราไปเป็นส่วนหนึ่งของการ cyberbullying หรือไปคุกคามคนอื่น คือการอ่าน คิด และไตร่ตรองก่อนการแชร์ และอย่าใช้ความเกลียดชัง หรืออคติเข้าร่วมในการพิจารณา ยิ่งหากเรามีผู้ติดตามเยอะและมีความน่าเชื่อถือสูง เราจะต้องใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้น และอย่ารู้สึกอายหรือเสียหน้าถ้าคนอื่นบอกว่าสิ่งที่เราแชร์นั้นไม่ถูก หรือมีการทำความเข้าใจไปแล้ว และให้ข้อมูลที่ถูกต้องมา เราก็ควรจะรับไว้พิจารณาด้วย (Nutmos, November/2017)

ประเทศไทยมีแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชนในประเทศไทยจากผลสำรวจระดับโลก พบว่ามาตรฐานในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ของไทย กลับต่ำกว่ามาตรฐาน และติดในอันดับเสี่ยงที่ 15 ของโลก จาก 165 ประเทศพบข้อมูลผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยจาก 511 คน จำนวน 67% ไม่เชื่อว่าตนเองตกเป็นเป้าของการโจมตีทางไซเบอร์ 31% ของผู้ใช้ไม่ติดตั้งโซลูชันเพื่อความปลอดภัยบนอุปกรณ์เชื่อมต่อ และมีผู้ใช้ในไทยจำนวน 46% ที่ตกเป็นเหยื่อภัยคุกคามทางไซเบอร์แล้ว จากข้อมูลของไมโครซอฟท์เผยรายงานด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ฉบับล่าสุด ตรวจพบภัยคุกคามจากมัลแวร์ที่อาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอาชญากรรมทางออนไลน์ได้ในไทยสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกถึง 2 เท่า (มนทนา วิบูลยเสข, 2561)

ความท้าทายของประเด็น Privacy หรือสิทธิส่วนบุคคลในโลกออนไลน์สูงขึ้นอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนหลังจากโลกมีนวัตกรรมโซเชียลมีเดีย หรือสื่อสังคมออนไลน์เมื่อประมาณทศวรรษครึ่งที่ผ่านมา เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 1990 เกิดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีการส่งต่อข้อมูลจำนวนมากและมีความรวดเร็วอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน แนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่ยังคงเน้นวัตถุประสงค์หลักคือการคุ้มครองปัจเจกบุคคลจากการควบคุมและอิทธิพลขององค์กรขนาดใหญ่ที่สามารถเข้าถึงและนำข้อมูลดิจิทัลมาใช้ได้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อตัวตนของบุคคลในโลกความเป็นจริง

ในปัจจุบันนี้ การเข้าถึงโซเชียลนั้นง่ายมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นช่องทาง Line Instagram Facebook Twitter และอื่นๆ ซึ่งโซเชียลจำพวกนี้สามารถกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและ

เข้าถึงทุกคนได้ง่ายจึงก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการกระจายข่าวสารที่ไม่เป็นจริง รวมถึงยังมีการใช้ความรุนแรงในรูปแบบของการแสดงความเห็นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ดังนั้น ควรที่จะคำนึงถึงการใช้โซเชียลให้มากขึ้น และคำนึงถึงผลที่จะตามมาต่อสิ่งที่ได้ตัดสินใจทำลงไป ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียลเพื่อนำเสนอข้อมูลดังกล่าวและแยกประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียล

ประเด็นที่ 2 ศึกษาสาเหตุของปัญหาในการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในทางโซเชียล

ประเด็นที่ 3 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล

ประเด็นที่ 4 รูปแบบและกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ประเด็นที่ 5 แนวทางในการแก้ไขการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียล

เนื้อเรื่อง

1. ปัญหาสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียล

ปัญหาในการโพสต์ประจานในโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทะเลาะกันด้วยสาเหตุต่างๆ แล้วโพสต์ข้อความใส่ร้ายหรือประจานคู่กรณี, เรื่องชู้สาว หรือทำการติดต่อภาพเพื่อให้สาธารณชนเข้าใจผิด หากบุคคลที่ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลสาธารณะ เช่น นักการเมือง ดารา นักร้อง นักธุรกิจ หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงทางสังคม ก็จะได้รับ ความเสียหายหรือได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เมื่อการหมิ่นประมาทกระทำโดยเครื่องมือสื่อสาร สังคมออนไลน์ ความเสียหายจึงกระจายไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการกระทำผิดโดยการโพสต์ประจาน ในโซเชียลมีเดียกันมากขึ้น ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมแห่งการออนไลน์ ซึ่งปัญหาและผลกระทบในเชิงลบที่ตามมานั้น ขึ้นอยู่กับ 2 ส่วน ส่วนแรก คือ ผู้ใช้ และการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย โดย “ขาดความระมัดระวัง” ผู้ใช้ ในกรณีที่ผู้ใช้ที่เป็นเด็ก วัยรุ่น และเยาวชน การใช้สื่อโซเชียล มีเดียโดยลำพัง จะนำมาซึ่งปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ตามมาได้ เช่น ปัญหาพฤติกรรมเสพติด (เกม แชนท์ โซเชียล), ปัญหาเลียนแบบพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมทางเพศ, ภาษาหยาบคาย, ความรุนแรง และ ปัญหาถูกล่อลวง เป็นต้น (พญ.ทิพาวรรณ บุณยสิน, 2560)

อีกทั้ง การใช้เวลากับโซเชียลมีเดียที่มากเกินไป ไม่ควรเกิน 2 ชม. ต่อวันสำหรับผู้ใหญ่ และสำหรับเด็กและเยาวชน ไม่ควรเกิน 1 ชม.ต่อวัน มีผลเสียต่อสุขภาพกาย อาทิ สายตาสั้น, อ้วน, ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเรื้อรัง และ ผลเสียต่อสุขภาพจิต อาทิ วิตกกังวล ซึมเศร้า, มีอาการเสพติด อาการอยากและอาการถอน เช่น หงุดหงิดเวลาที่ขาดสมาร์ทโฟน หรือ ต้องก้มหน้าดูโซเชียลบ่อยๆ

ปัญหาเหล่านี้ถ้าเกิดในวัยเรียน วัยรุ่น ย่อมส่งผลกระทบต่อ สมาธิ ความจำ ความตั้งใจ อุตสาหะพยายาม การควบคุมตนเอง และมีผลการเรียนที่แย่ลง

ส่วนที่สอง คือ ผลกระทบต่อบุคคลอื่น/และสังคม เป็นผลกระทบในวงกว้าง และสุดท้ายผลกระทบนั้นมักจะย้อนกลับมาทำร้ายตนเองในที่สุด อาทิ การรังแกกันในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น โพสต์รูปของคนอื่นๆ โดยที่เจ้าตัวไม่ได้ยินยอม, การหยอกล้อ ต่อว่า ด่าทอ ประจาน สืบค้นประวัติผู้อื่น แล้วนำลงสื่อสังคมออนไลน์ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น และละเมิดกฎหมายที่ได้บัญญัติเอาไว้ ทั้งๆ ที่เราต่างรู้กันดีว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควรอย่างยิ่ง แต่ยังคงกล้าที่จะลงมือทำโดยที่ไม่ได้สนใจว่าจะสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร ก่อให้เกิดปัญหามากมายเกี่ยวกับการใช้โซเชียลในปัจจุบันนี้ ยิ่งเทคโนโลยีพัฒนาไปมากเท่าใด ยิ่งเปิดช่องทางให้สามารถทำลายชีวิตของผู้อื่นได้ง่ายมากขึ้น แม้หลายๆ คนไม่เคยรู้จักกันมาก่อน เห็นแต่เพียงพฤติกรรมชั่วขณะที่ถูกส่งต่ออย่างแพร่หลาย ก็คิดว่าเขาเป็นคนไม่ดี ต้องบอกให้ผู้อื่นรู้ จึงเกิดการส่งต่อข้อมูลที่ผิดๆ และกลายเป็นปัญหาของสังคมอย่างมากในปัจจุบันนี้

2. ศึกษาสาเหตุของปัญหาในการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในทางโซเชียล

ทุกๆ คนเมื่อเกิดมาก็ต่างมีกฎหมายรองรับ และให้สิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตอยู่ ทุกคนต่างมีสิทธิที่จะทำทุกอย่างที่ตนต้องการจะทำ แต่ต้องไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และไม่ไปละเมิดสิทธิที่ผู้อื่นมีด้วยเช่นกัน สำหรับสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียลนั้นทุกคนก็ต่างมีสิทธิที่จะโพสต์ข้อความใดๆ ก็ตามลงในสื่อส่วนตัว รวมไปถึงการแชร์ข้อมูลที่เราคิดว่าเป็นประโยชน์ และต้องการจะให้คนอื่นทราบเกี่ยวกับข้อมูลเหล่านั้น หากจะกล่าวง่ายๆ คือเราอยากโพสต์หรือแชร์ข้อมูลใดๆ ก็ตาม เราสามารถทำได้เพราะนั่นคือสิทธิที่เรามีและเสรีภาพที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนึกถึงกาลเทศะก็คือความเหมาะสมและการกระทำของเรานั้นจะต้องไม่ส่งผลเสียต่อผู้อื่น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ก็มีมาจากสาเหตุหลายๆ ปัจจัยด้วยกัน ที่ส่งผลให้เกิดปัญหานี้ขึ้น

2.1 ไม่ไตร่ตรองและไม่ตรวจสอบข้อมูลให้ดีก่อนส่งต่อ เชื่อว่าทุกคนต้องเคยได้รับข่าวสารหรือข้อมูลต่างๆ ที่ถูกแชร์ต่อๆ กันมา เมื่อเราเห็นว่าข้อมูลที่สำคัญและน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เราจึงทำการแชร์หรือส่งต่อข้อมูลทันทีที่ได้รับ เช่น มีข่าวบอกว่านายพิ้งผ้าเป็นฆาตรกรที่ฆาตบุพการีของคน ผู้ที่อ่านข่าวนี้แล้วไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลให้ดี ก็จะแสดงความคิดเห็นต่อว่านายพิ้งผ้าอย่างเสียหาย ซึ่งแท้จริงแล้วนั้น นายพิ้งผ้าเป็นผู้เลี้ยงดูบุพการีอย่างดี อาจเป็นคู่รักของนายพิ้งผ้าที่ต้องการทำลายชื่อเสียง และต้องการให้นายพิ้งผ้าหมดอนาคต ซึ่งสาเหตุที่เขาไม่ชอบนายพิ้งผ้าก็อาจมาจากสาเหตุส่วนตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เมื่อผู้อ่านเห็นข่าวเช่นนี้ ก็ได้ทำการแชร์ส่งต่อข้อมูลให้กับคนรอบข้าง ซึ่งเห็นว่าข่าวนี้สามารถเป็นอุทาหรณ์สำหรับผู้อื่นได้ ส่วนนี้อาจเป็นข้อดีแต่ข้อเสีย

คือการไม่ตรวจสอบข้อมูลให้ดี สิ่งใดที่ไม่รู้แน่ชัด หรือไม่แน่ใจก็ไม่ควรส่งต่อให้ผู้อื่น หากเป็นสื่อที่สามารถไว้วางใจได้ เช่น สำนักข่าวที่สำคัญๆ ก็ควรรับฟังข้อมูลเอาไว้ แต่หากเป็นสื่อโซเชียลที่ไม่ได้เป็นสำนักข่าวหรือเป็นสื่อที่มีลักษณะชอบแชร์ข่าวที่ไม่เป็นความจริงก็ไม่ควรปักใจเชื่อ จะทำให้ผู้อื่นได้รับผลกระทบมากมาย เสียชื่อเสียงและหมดอนาคต ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

2.2 การแสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม เมื่อเห็นข่าวหรือข้อมูลใดๆ ที่รู้สึกไม่พอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น เรามักจะแสดงออกโดยการแสดงความคิดเห็น เพราะเรารู้ว่าเรามีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำได้ แต่อย่าลืมว่าคนอื่นเขาก็มีเช่นเดียวกันกับเรา เมื่ออีกคนแสดงความคิดเห็นที่ไม่สุภาพ อีกคนก็อาจไม่พอใจและด่ากลับ หลายๆ ครั้งที่แสดงความคิดเห็นโดยใช้อารมณ์เพียงชั่ววูบ เมื่อเห็นแล้วรู้สึกโมโหก็มักใช้คำไม่สุภาพ หรืออาจด่าทอเสียๆ หายๆ แต่อย่าลืมว่าในปัจจุบันเยาวชน เล่นโซเชียลกันจำนวนมาก ซึ่งการที่แสดงความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลให้เยาวชนจดจำและนำไปใช้จนติดเป็นนิสัย กลายเป็นคนไม่สุภาพในอนาคต

2.3 ต้องการมีรายได้ รวมไปถึงการขายสินค้าถึงแม้สินค้าตัวนั้นจะไม่มีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันต้องยอมรับว่าสินค้าออนไลน์เป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เพราะขณะนี้คนเริ่มไม่อยากจะออกไปใช้จ่ายนอกบ้าน เพราะอาจไม่สะดวกทั้งสำหรับเรื่องของการเดินทางหรือค่าใช้จ่ายต่างๆ บางครั้งจ่ายค่าขนส่งสินค้าจะถูกกว่าค่าเดินทาง นอกจากนั้นหากส่งสินค้าที่สั่งซื้อจากทางออนไลน์จะส่งสินค้าให้ลูกค้าถึงบ้าน ทำให้สะดวกสบายไม่ต้องเหนื่อยและเสียเวลาเดินทางไปซื้อที่ร้านหรือในห้างสรรพสินค้า เมื่อสินค้าออนไลน์เป็นที่นิยม จึงทำให้เป็นช่องทางในการหาเงินโดยทุจริตได้ง่าย สินค้าบางตัวไม่มีคุณภาพแต่กลับถูกโฆษณาให้ดูดี ผู้บริโภคบางคนก็หลงเชื่อ บางครั้งก็สั่งซื้อแล้วไม่ได้รับสินค้าตามที่ต้องการ เพราะเมื่อสั่งซื้อสินค้าไปแล้วกลับไม่มีสินค้าส่งมาให้ เพราะร้านค้าออนไลน์จะให้โอนเงินก่อน แล้วจึงจะส่งสินค้าให้ อย่างเช่นในปัจจุบันนี้จะเห็นสินค้าหลายๆ ตัวที่ไม่มีคุณภาพแต่วางแผนการตลาดได้ดี จ้างบุคคลที่มีชื่อเสียงในการรีวิวสินค้า เมื่อผู้บริโภคเห็นว่าคนมีชื่อเสียงรีวิวสินค้า สินค้าตัวนี้ต้องดีมากๆ แต่กลับได้สินค้าอันตรายนามาแทน เราจะสามารถเห็นได้บ่อยครั้งจากการรายงานของสื่อ ผู้บริโภคสินค้าทุกๆ คนมีสิทธิที่จะต้องได้รับสินค้าที่ดี มีคุณภาพตรงตามที่โฆษณา และมีเสรีภาพที่จะเลือกซื้อสินค้าได้ตามที่ต้องการ การที่ได้สินค้าไม่มีคุณภาพจึงถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ถึงแม้ว่าพวกเขาจะใช้สื่อโซเชียลในการซื้อสินค้า แต่เขาก็ต้องการสินค้าที่ดีเช่นเดียวกันกับคนที่ไปซื้อสินค้าที่ร้าน

2.4 การใช้ความรู้ไปในทางที่ผิด หลายๆ คนเป็นคนมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีแต่กลับใช้ความรู้ไปในทางที่ผิดก็มี อย่างเช่นในต่างประเทศเราจะเห็นข่าวการเข้าระบบข้อมูลส่วนตัวของ

ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต อาจมาในรูปแบบของโปรแกรมหรือรูปแบบใดๆ ก็ตามที่มีคนหลงเชื่อและถูกขโมยข้อมูล ซึ่งการใช้ความรู้เจาะระบบเพื่อเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งที่ผิดหลักกฎหมาย และไม่มีจรรยาบรรณอย่างยิ่ง ไม่ว่าเหตุผลในการพยายามเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้คืออะไรก็ตามไม่ควรทำ การที่มีความรู้ในเรื่องของเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ดี แต่หากนำไปใช้ในทางที่ผิดก็จะส่งผลเสียมากมาย ข้อมูลของผู้อื่นเขาก็ต้องการเก็บเอาไว้เป็นความลับเฉพาะ

3. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อการคุกคามสิทธิเสรีภาพในการใช้โซเชียล

ในปัจจุบันนี้มีพฤติกรรมมากมายที่เป็นการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียลทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะในหลายๆ ครั้งเราไม่สามารถรู้ได้ว่าการกระทำที่ได้ทำลงไป อาจส่งผลเสียต่อผู้อื่นโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ แต่สำหรับบางคนรู้ทั้งรู้ว่าจะส่งผลเสียไม่ว่าจะเป็นทางกายหรือจิตใจของผู้อื่น แต่ก็เลือกที่จะทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อโลกเราก้าวสู่ยุคของโลกาภิวัตน์ ทุกสิ่งเชื่อมโยงกันผ่านทางโซเชียล ก็ยังมีคนจำนวนมากที่คิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นเพียงแค่การแสดงความคิดเห็นแต่แท้จริงคือการคุกคามสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ต่างคนก็ต่างอ้างสิทธิของตนเองจากที่เห็นตามสื่อต่างๆ ในปัจจุบัน

หากคนเราทุกคนจะมองแต่ตัวเองเป็นหลักในการทำทุกสิ่งคงจะหาความสงบสุขไม่ได้ ยิ่งโลกก้าวสู่ยุคที่ทันสมัยมากขึ้น เราจำเป็นจะต้องมีสติในการดำเนินชีวิต เพราะสิ่งที่เราทำสามารถตรวจสอบได้หากสิ่งนั้นคุกคามสิทธิของผู้อื่นที่เขาได้อยู่ เขาเองก็สามารถที่จะออกมาปกป้องสิทธิและเสรีภาพที่เขาเหมือนกัน จนบางรายถูกแจ้งข้อหากลับก็มี

ซึ่งพฤติกรรมที่เป็นการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียล ก็มีอยู่หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนเสียดสีผู้อื่น แสดงความคิดเห็นของตนโดยละเมิดสิทธิของผู้อื่น การเข้าสู่ระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต เผยแพร่ภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น ทะเลาะใช้คำหยาบคายในโซเชียล ฯลฯ ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้จะพบเห็นได้บ่อยๆ ยกตัวอย่างเช่น มีผู้หญิงคนหนึ่งเผยแพร่ภาพของผู้หญิงอีกคนที่ตนไม่ชอบโดยวิพากษ์วิจารณ์กับเพื่อนอย่างสนุกสนาน เป็นต้น

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ก็ได้มีกำหนดไว้ในกฎหมายแล้ว แต่ก็น่าแปลกใจว่าเพราะเหตุใดคนจึงยังกระทำการดังกล่าว ทั้งๆ ที่รู้ว่าผิดกฎหมายและนำความเสื่อมเสียมาสู่ผู้อื่น ดังนั้น สิ่งที่จะต้องทำคือการทบทวนข้อกฎหมาย และพึงนึกถึงผู้อื่นอยู่เสมอ หากต้องการโต้เถียงว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นผิดก็ควรวิพากษ์อย่างมีสติ ใช้คำพูดที่เหมาะสม แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลมากกว่าอารมณ์ เพราะหากเอาอารมณ์เป็นหลัก ทุกคำพูดอาจส่งผลเสียต่อตัวเราเองมากมายอย่างที่คาดคิดไม่ถึง

4. รูปแบบและกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

เมื่อคนในสังคมมักถูกคุกคามสิทธิและเสรีภาพ จึงจำเป็นต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่อให้เกิดความสงบสุขของคนในสังคม ซึ่งจะมีรูปแบบในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่เรียกว่า สิทธิมนุษยชน คือสิทธิพื้นฐานที่เป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน คือ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในมิติระหว่างประเทศ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในมิติภายในประเทศ

4.1 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในมิติระหว่างประเทศ ในรูปแบบนี้จะมองในภาพรวมมากกว่า จึงทำให้เกิดเป็นสนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนมากมายไม่ว่าจะเป็น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง จะกล่าวถึงการเคารพและประกันสิทธิของบุคคล ความเสมอภาค สิทธิในชีวิต การยอมรับสถานะทางกฎหมายของบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในด้านความคิด มโนธรรม และศาสนา กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ และสุดท้ายคืออนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว

4.2 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค ทุกๆ ภูมิภาคก็มีปัญหาในเรื่องนี้ บางแห่งก็อาจมีปัญหาน้อย แต่บางแห่งจำเป็นต้องใช้มาตรการที่ได้เด็ดขาดในเรื่องนี้โดยเฉพาะ เช่นในภูมิภาคอาเซียนจะกล่าวถึงหลักการทั่วไป อิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรี ไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิในการพัฒนา สิทธิในสันติภาพ ความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

4.3 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในมิติภายในประเทศ ต้องยอมรับว่าทุกๆ ประเทศก็มีปัญหาในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน และแต่ละประเทศก็มีการจัดการแตกต่างกันออกไป ซึ่งการบัญญัติกฎหมายเป็นสิ่งที่ช่วยให้จัดการเรื่องต่างๆ ได้อย่างง่ายดายมากขึ้นเพราะทุกคนจะต้องเคารพกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยก็มีการบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ เช่น ร่างรัฐธรรมนูญ 2559 บัญญัติไว้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และยังมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นของตนแต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่คนอื่นมีด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นจะต้องมีกลไกในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพด้วย ซึ่งในระดับระหว่างประเทศนั้น จะเป็นกลไกที่มีพื้นฐานมาจากสนธิสัญญาและมาจากกฎบัตรสหประชาชาติ จะมีคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ หรือ HRC : Human Rights Council ซึ่งมีบทบาทในการสอดส่องดูแลการละเมิด สิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นทั่วโลก หยุดยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน สร้างบรรทัดฐานการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างสากล เสนอแนะและส่งเสริมขีดความสามารถสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จะมีกลไกที่สำคัญคือการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (UPR) เป็นกลไกเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการประจำสนธิสัญญา เป็นการดำเนินงานโดยพิจารณาจากเอกสารต่างๆ ทั้งจากรัฐ และผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ กระบวนการทบทวนและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของรัฐสมาชิกของสหประชาชาติโดยกระบวนการ “แนะนำระหว่างกันเองของประเทศสมาชิก” ซึ่งต่อมาคือกลไกระดับภูมิภาค จะมีกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน จะมีคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่มีหน้าที่พัฒนายุทธศาสตร์ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และสุดท้ายจะเป็นกลไกระดับภายในประเทศ จะมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ส่วนภาคประชาสังคมจะทำหน้าที่เรียกร้องการเคารพสิทธิการคุ้มครองสิทธิโดยรัฐ และเรียกร้องความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกละเมิด

5. แนวทางในการแก้ไขการคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียล

ปัญหาในการถูกคุกคามสิทธิและเสรีภาพในการใช้โซเชียลไม่ว่าจะทั้งทางตรงและทางอ้อมก็ไม่ก่อให้เกิดผลดีทั้งนั้น แต่แน่นอนว่าต้องมีคนจำนวนหนึ่งที่ยังกระทำผิดอยู่ บางคนก็รู้ว่าสิ่งที่ตนเองทำลงไปเพียงชั่วขณะอาจทำให้คนอื่นเสียหายอย่างมาก แต่บางคนทั้งที่รู้ตัวว่าสิ่งที่ทำลงไปคือการคุกคามสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น แต่ก็ยังกระทำเพียงเพราะต้องการจะทำ ต้องการเป็นกระแสในโลกโซเชียล ซึ่งนั่นไม่ใช่สิ่งที่ดีต่อสังคม เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาเพราะหากปล่อยไว้อาจส่งผลกระทบมากกว่าที่เราคาดคิดไว้ ซึ่งแนวทางการแก้ไขจะมีหลายๆ ประการที่เราสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ได้ ดังนี้

5.1 พยายามตรวจสอบข้อมูลก่อนส่งต่อให้ผู้อื่น ในบางสถานการณ์เราอาจตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ยาก ยากที่จะเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ แต่การที่ตรวจสอบเท่าที่จะตรวจสอบได้ก็ยิ่งดีกว่าการอ่านเพียงชั่วคราวแล้วส่งต่อหรือแชร์ข้อมูลเหล่านั้น เช่น เหตุการณ์หมู่ป่าทั้ง 13 คนที่ติดถ้ำ ในตอนนั้นมีสื่อจากหลายๆ สำนักที่คอยรายงานข่าวให้กับประชาชน แต่ก็มีข่าวที่ผิดๆ และไม่เป็นความ

จริงออกมาหลายประการ ในตอนนั้นเมื่อคนเห็นก็ต้องการทันเหตุการณ์จึงแชร์ข้อมูลนั้นออกไป จนสุดท้ายเมื่อสำเร็จภารกิจจึงทราบว่าข้อมูลเหล่านั้นไม่เป็นความจริง

5.2 พยายามควบคุมสติและใช้คำพูดให้เหมาะสมในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ไม่นำเหตุการณ์ใดๆ มาคิดมากเกินไป การที่คนพยายามติดตามข่าวหรือเหตุการณ์หนึ่งจนมากเกินไป หรืออาจมาจากการอ่านแล้วรู้สึกแยะ โหมต่อเหตุการณ์เหล่านั้น จึงทำให้เกิดอารมณ์ชั่ววูบ แสดงความคิดโดยใช้ถ้อยคำสุภาพ ใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็น ถึงแม้ว่าเราจะรู้สึกไม่พอใจแต่ต้องมีสติ มีวิจารณญาณในการดูสื่อ เพราะหากว่าข้อมูลนั้นไม่เป็นความจริง เราอาจกลายเป็นคนที่เดือดร้อนจากการส่งต่อข้อมูลเหล่านั้นก็ได้

5.3 บัญญัติกฎหมายที่มีบทลงโทษหนักขึ้น และเอาจริงเอาจังกับการใช้กฎหมายเมื่อพบเห็นผู้ทำผิด หลายๆ ครั้งที่เราพบเห็นผู้ทำผิดแต่กลับไม่ได้รับโทษใดๆ ทำให้เกิดความสงสัยว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ผิดที่ตัวบทกฎหมายหรือผิดที่คนใช้กฎหมาย ทำให้คนที่เห็นนำไปเป็นแบบอย่างและข้ออ้างว่าเพราะคนนั้นทำได้ ไม่ได้รับการลงโทษ ฉะนั้นก็ต้องทำได้เช่นกัน ซึ่งความคิดนี้เป็นสิ่งที่ผิด และบางคนไม่ได้เกรงกลัวกฎหมาย ทั้งที่รู้ว่าจะมีความผิด แต่ยังไม่สำนึกผิดใดๆ ดังนั้นควรบัญญัติกฎหมายให้มีความหนักแน่น และมีบทลงโทษที่หนักขึ้นกว่าเดิม รวมไปถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายเองก็ควรเอาเรื่องให้ถึงที่สุด ดำเนินการตามกฎหมาย ไม่ควรปล่อยให้ผู้ที่ทำความผิดลอยนวลเช่นนี้ เพราะเมื่อผู้เสียหายยังไม่ดำเนินเรื่อง ก็คงไม่มีใครกล้าเดือดร้อนแทน

5.4 ปลุกฝังบุตรหลานไปในทางที่เหมาะสม การที่จะขจัดปัญหานี้ไปได้ ควรเริ่มตั้งแต่การปลูกฝังบุตรหลานของตนให้ใช้ชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง และควรหาเวลาว่างที่จะอบรมเขาให้เป็นคนมีเหตุผลและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่มีนิสัยก้าวร้าว สามารถตอบโต้ได้ด้วยเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการพูดคุย เพราะในปัจจุบันจะมีหลายๆ ครอบครัวที่พ่อแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู ทำให้เด็กให้ความสนใจในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะไม่มีใครสอนเขาว่าควรประพฤติตัวเช่นไร หากสามารถอบรมเขาได้ เมื่อเติบโตไปเขาจะรู้กาลเทศะ รู้ว่าอะไรควรทำหรือไม่ควรทำ ใช้เหตุผลในการรับฟังข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นตามที่ได้รับการปลูกฝังมา

ตัวอย่างเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

- เหตุการณ์ที่ 1 ผู้โจมตีจะมุ่งเป้าที่ช่องโหว่ในระบบที่มีการติดตั้งเทคโนโลยีบล็อกเชนที่เกี่ยวข้องกับเงินดิจิทัล

มีการนำเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวน 165 ล้านเครื่องไปใช้ในการทำเหมืองบิตคอยน์ (Bitcoin) ซึ่งเป็นเงินดิจิทัลที่มีมูลค่าตามราคาตลาดถึงกว่า 107,000 ล้านเหรียญสหรัฐ เงินดิจิทัลหรือ Cryptocurrencies กลายเป็นวิธีการจ่ายเงินที่เป็นทางเลือกสำหรับอาชญากรไซเบอร์ที่กำลัง

เล็งเพื่อหาทางเรียกค่าไถ่ ในขณะที่หลักการของเทคโนโลยีบล็อกเชนที่อยู่เบื้องหลัง บิตคอยน์ ทำให้การปลอมแปลงธุรกรรมที่บันทึกอยู่ในบล็อกในประวัติที่ผ่านมาทำได้ยาก โดยอาชญากรไซเบอร์ จะหันความสนใจไปที่ช่องโหว่ในระบบที่สนับสนุนการทำธุรกรรมแทน รวมถึงระบบที่ใช้สร้างธุรกรรมการเงินดิจิทัล เราคาดว่าจะได้เป็นมัลแวร์จำนวนมากยิ่งขึ้นพุ่งเป้าไปที่ข้อมูลส่วนตัวที่ผู้ใช้ใช้ในการแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัล รวมถึงเว็บไซต์ที่ยอมให้ผู้ซื้อ และขาย รวมถึงแลกเปลี่ยนกระแสเงินดิจิทัลกับเงินดิจิทัลสกุลอื่นๆ หรือสกุลเงินปกติ

- เหตุการณ์ที่ 2 ผู้รวบรวมข้อมูล จะโดนเจาะช่องโหว่ในปี 2018 โดยใช้วิธีโจมตีซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี

เหล่าอาชญากรไซเบอร์ ต่างเล็งเป้าไปที่ข้อมูลครบชุด เช่น ข้อมูลส่วนตัวจากธนาคาร หรือประวัติที่อยู่ในสถานพยาบาลต่างๆ เนื่องจากเหล่านี้เป็นข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่ง เพราะไม่ใช่ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ เหมือนพาสเวิร์ด เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบอกตัวตน จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้รวบรวมข้อมูลทั้งภาครัฐฯ และภาคเอกชนนั้น ยากที่จะตัดทอนความหอมหวานของรางวัลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับอาชญากรเหล่านี้ อย่างที่เราได้เห็นกันว่า Equifax ซึ่งเป็นจุดอ่อนในระบบที่มีข้อมูลมากมายที่ระบุความเป็นส่วนตัวถูกนำไปใช้หาประโยชน์ ช่องโหว่ Equifax จะไม่ใช่ช่องโหว่สุดท้ายเพราะจะเกิดช่องโหว่อีกมากมายจากแอปพลิเคชันธุรกิจที่ใช้กันในองค์กร ความเสี่ยงคือแอปพลิเคชันเหล่านั้นมีข้อมูลเกี่ยวกับการขาย ข้อมูลลูกค้า และลูกค้ามุ่งหวัง หรือเป็นแอปพลิเคชันที่ใช้บริหารจัดการแคมเปญการตลาดทั่วโลก

- เหตุการณ์ที่ 3 เสรีภาพสื่อเกือบติดลบ กรณีภูเก็ตหวาน

ข้อมูลสถานการณ์สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน พบว่าเกือบ 3 ใน 4 หรือ 113 ประเทศ มีการจำกัดสิทธิในการแสดงออก กำจัดสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน ในหลายๆ ที่การจำกัดสิทธิมีอย่างกว้างขวางและรุนแรง อาทิ การสั่งปิดหนังสือพิมพ์หรือการข่มขู่คุกคามนักข่าวกรณีประเทศไทย ชุตินา สิดาเสถียร ผู้สื่อข่าวของเว็บไซต์ภูเก็ตหวานที่เปิดดำเนินการมาเป็นเวลาแปดปี ถูกกองทัพเรือฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาของ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จากการนำเสนอข่าวคำมนุษย์โรฮิงญาและอ้างอิงรายงานบางส่วนจากสำนักข่าว Reuters ก่อนจะถูกยกฟ้อง เธอเล่าถึงการถูกฟ้องร้องและถูกคุกคามจากเหตุการณ์นี้ว่า “ระยะเวลาในการต่อสู้คดีสองปีที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อการทำงานที่สื่อมวลชนมาก รัฐเลือกที่จะใช้กฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการคุกคามสื่อ คุกคามเสรีภาพในการทำงาน” หลังจากถูกฟ้องร้องดำเนินคดีแล้วคนในพื้นที่รู้สึกหวาดกลัวและไม่กล้าออกความเห็นใดๆ “เนื่องด้วยในพื้นที่ภูเก็ต เจ้าหน้าที่กองทัพอากาศมีฐานอยู่ที่นั่น ทุกคนก็รู้สึกว่าจะเกิดอะไรขึ้น รู้สึกช็อก แต่หลายคนก็เลือกที่จะเงียบ เลือกที่

จะไม่นำเสนอข่าวตรงนั้น แต่ก็อาจจะมีการสนับสนุนส่วนตัว ตรงนี้ถือว่าเป็นการเชือดไก่ให้ลิงดู ซึ่งอาจจะได้ผล” ด้วยรูปแบบการคุกคามทางอ้อม อาจจะไม่ถึงกับต้องการชีวิต ในเคสของชุตินา พบการคุกคามทางโทรศัพท์ และมีการนำรูปภาพเธอไปติดหน้ากองบัญชาการทัพเรือภาคที่ 3 หลังจากถูกฟ้อง ชุตินา ตั้งคำถามกับตัวเองว่า “เราควรนำเสนอข่าวในลักษณะไหน มันไม่มีเส้นแบ่งชัดเจนว่าตรงไหนพูดได้หรือพูดไม่ได้ มันเกิดการขงักกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานนำเสนอเนื้อหาข่าว ทำยที่สุดก็จะกระทบต่อประชาชนผู้รับสาร” ชุตินาเคยยื่นหนังสือไปยังกองทุนยุติธรรมเพื่อขอค่าประกันตัว เพราะขณะนั้นไม่มีเงินสองแสนบาทสำหรับใช้ประกันตัว แต่ได้รับการปฏิเสธ“ คำตอบที่ได้จากกองทุนยุติธรรมที่มีหน้าที่สนับสนุนสิทธิและเสรีภาพ กลับทำให้เราหวาดกลัว จะพึ่งใครได้ เราถูกตัดสินตั้งแต่ยังไม่ขึ้นศาล ตรงนี้เหมือนกับการซ้ำเติมให้เรารู้สึกแย่ ทำให้ไม่มีกำลังใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบอย่างมาก”

สรุป

ยุคปัจจุบันคือยุคของโซเชียลเน็ตเวิร์ค ทุกคนมีสื่ออยู่ในมือ เรามีอิสระเสรีในการโพสต์หรือแชร์ข้อมูลต่างๆ การที่ใครสักคนโพสต์เรื่องอะไรสักเรื่องหนึ่ง แล้วปล่อยให้แชร์ ก็จะมีคนแชร์แล้วแชร์กันต่อไปเรื่อยๆ สิ่งที่เกิดขึ้นคือข่าวปลอม ข้อมูลเท็จ แพร่สะพัดไปทั่วโซเชียลเน็ตเวิร์คได้อย่างง่ายดายราวกับการแพร่กระจายของไวรัส ปัญหาในการโพสต์ประจานในโซเชียลมีเดียมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทะเลาะกันด้วยสาเหตุต่างๆ แล้วโพสต์ข้อความใส่ร้ายหรือประจานคู่กรณี, เรื่องชู้สาว หรือทำการตัดต่อภาพเพื่อให้สาธารณะชนเข้าใจผิด หากบุคคลที่ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลสาธารณะ เช่น นักการเมือง ดารา นักร้อง นักธุรกิจ หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงทางสังคม ก็จะได้รับ ความเสียหายหรือได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากสาเหตุภัยคุกคามจากโซเชียลมีเดียที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการหลอกลวงทางไซเบอร์หรือเด็กติดเกมแล้วการบ่มเพาะให้เกิดความคิดต่อต้านสังคมเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ปกครองสังคมกลัวที่สุดความคิดต่อต้านสังคมนั้นเกิดมาด้วยเรื่องง่ายๆเช่นข่าวลือและการใช้ถ้อยคำรุนแรงเฮทสปีช ปลุกเร้าให้เกลียดชังคนที่คิดไม่เหมือนกันเพราะหลักคิดง่ายๆคือเรื่อง ที่ผู้ติดตาม Social Media สนใจมากที่สุดไม่ใช่เรื่องตลกหรือความสุขแต่เป็นความรุนแรงและพยายามตามกระแส ซึ่งปัจจุบันนี้หลาย ๆ ฝ่ายได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น อาจเนื่องมาจากการเป็นสังคมประชาธิปไตย เมื่อถูกสอนว่าควรตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพที่ตนมี จึงทำให้หลายๆ หน่วยงานที่มีเป้าหมายด้านสิทธิมนุษยชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมอยู่บ่อยครั้ง เกิดองค์กรอิสระขึ้นมามากมายที่คอยให้ความช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่างๆอยู่เสมอ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชน ซึ่งแนวทางในการ

แก่นั้นถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปใช้ในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น ทุกอย่างที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนแต่เพื่อพัฒนาสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม อย่าลืมว่าเรามีสิทธิคนอื่นเขาก็มี เรามีเสรีภาพ คนอื่นเขาก็มีเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

การใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ คือการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การโต้แย้งโดยใช้หลักเหตุและผล การใช้ภาษาแบบสันติวิธี การไม่ใช้ถ้อยคำดูหมิ่นผู้อื่น และการนำเสนอหรือแชร์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม และการรู้สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามกฎหมาย คือไม่ใช้คอมพิวเตอร์ทำร้ายหรือละเมิดผู้อื่น สร้างหลักฐานที่เป็นเท็จ ละเมิดการใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์โดยที่ตนเองไม่มีสิทธิ์ (Copyright) และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมอันเกิดจากการกระทำของตน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ชยาคกุล. (มปป). สิทธิมนุษยชนมาตรการและกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/HR_-_moi.pdf (14 กันยายน 2561).
- มนทนา วิบูลยเสข. (2560). เผย7เหตุการณ์สำคัญบนโลกไซเบอร์ที่คาดว่าจะเกิดภายในปีหน้า. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.aripfan.com/2018-security-predictions-report-by-forcepoint/> (23 กรกฎาคม 2561).
- ทิพาวรรณ บุณสิน. (2560). เมื่อสิทธิมนุษยชนทั่วโลกถูกคุกคาม. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://waymagazine.org/air2016/> (23 กรกฎาคม 2561).
- พิรงรอง รามสูต. (2561). ภัยคุกคามทางไซเบอร์ลึกลับเดียว. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.komchadluek.net/news/politic/225273> (23 กรกฎาคม 2561).
- Nutmos, November. (2560). CYBERBULLYING ภัยคุกคามในยุคโซเชียลเน็ตเวิร์ครุ่งเรือง. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://nutmos.com/2017/11/26/cyberbullying/> (23 กรกฎาคม 2561).

**การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาภูเขาแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม
ในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

**Development and upgrading of ku-lao fish products to a value-added
creative economy in Khlong Chanak Community Area, Khlong Chanak
Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province**

จุฑารัตน์ อินไชย, บัว ใจผ่อง, อีรภัทร์ เพ็งสงศ์, ศุภชัย อินทอง, ณรงค์ศักดิ์ ไทยประยูร¹

Jutharat Inchai, Bua Chaiphong, Teerapat Phengsong,

Suphachai Inthong, Narongsak Thaiprayoon

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาภูเขาแดดเดียว สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีการจัดเวทีชุมชนและสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเคราะห์ กลุ่มประชากร 15 คน ผลการศึกษามีรูปแบบการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาภูเขาแดดเดียว ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่ามีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแกร่งขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้นชุมชนคลองฉนากจึงมุ่งเน้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาภูเขาแดดเดียว ให้มี Packaging ที่น่าสนใจและสามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้ยาวนานยิ่งขึ้น และในการศึกษานี้จะเน้นในเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในชุมชนคลองฉนาก

คำสำคัญ: การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์; เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม; ปลาภูเขาแดดเดียว

---

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: Thirapat.pe@u2t.ac.th

Abstract

This article is aimed at developing and upgrading ku - lao fish products to a value-added creative economy in Khlong Chanak Community Area, Khlong Chanak Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province. There is a community forum and in-depth interviews. group chat and synthesis of a population of 15 people. The results of the study included a model of development and upgrading of ku - lao fish products. developed products and can add value to the product Make the product look valuable and have a standard. It has a distinctive identity that will strengthen the economy of the people in the community. Bringing more income to the villagers, Klong Cha Nak community therefore focuses on the development of sun-dried tigerfish products to have attractive packaging and to be able to preserve the products for a longer time. And in this study will focus on the development of community product models for sustainable development. and better economy in Khlong Chanak community

Keywords: product development and upgrade; value-added creative economy; Sun-soaked Kulau

บทนำ

ชุมชนคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งคลอง มีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถหาปลาได้เป็นจำนวนมาก และจากเดิมที่มีผลิตภัณฑ์ปลา กุเลาแดดเดียวอยู่แล้ว ผู้ศึกษาจึงต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และเก็บรักษาได้ยาวนานขึ้น และยังต้องการขยายกลุ่มผู้ผลิต จากเดิมที่มีกลุ่มเล็กๆ อาจจะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านหันมาร่วมมือร่วมใจกัน สร้างผลิตภัณฑ์ปลา กุเลาแดดเดียวให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก สภาพเศรษฐกิจ สังคม ตำบลคลองฉนาก

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเพื่อการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลา กุเลาแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า

บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวเพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

เนื้อเรื่อง

1. บริบทชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคลองฉนากเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองฝั่งซ้ายที่แยกมาจากแม่น้ำหลวง ซึ่งติดต่อกับทะเล ในสมัยนั้นลำคลองลึกมากน้ำเค็มจัดในหน้าแล้งช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคมในลำคลองมีปลาชุกชุมมากในช่วงฤดูน้ำเค็ม มีปลาทะเลเกือบทุกชนิดมาอาศัยอยู่ในลำคลองนี้ ราษฎรก็ได้อาศัยลำคลองทำการประมงเลี้ยงชีพตลอดมาและได้จับปลานากได้ตัวหนึ่งในลำคลองนั้น เป็นปลาที่ตัวโตมากลักษณะโครงปลานากตัวนี้คล้ายกับปลานากแต่มีพินยื่นออกมายาวประมาณ 120 เซนติเมตรคล้ายๆกับเลื่อยตัดไม้แต่ข้างข้างรอบมีหนามแหลมเป็นซี่ๆ ชาวบ้านได้เก็บพินปลานั้นไว้ที่ศาลากลางหมู่บ้านจนกระทั่งบัดนี้และได้ตั้งชื่อคลองนั้นว่าคลองฉนากตั้งแต่นั้นมา

สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตำบลคลองฉนาก เป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงอย่างต่อเนื่อง เพราะปัจจุบันมีการก่อสร้างถนนทางหลวงตัดผ่านกึ่งกลางตำบลเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ประโยชน์ที่ดิน เกิดการขยายตัวของชุมชน โดยการก่อสร้างที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงผู้ถือครองที่ดินจากประชาชนทั่วไป เป็นนายทุนที่ถือครองเป็นจำนวนมาก มีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่การบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองฉนาก 7 หมู่บ้านการคมนาคมใช้เรือหางยาวเพียงอย่างเดียวปัจจุบันมีการก่อสร้างถนน สะพานเชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเข้าสู่ตำบลและเชื่อมต่อภายในตำบลทำให้การคมนาคมสะดวกมากขึ้น

ภาพที่ 1 บริบทของพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่ามี มาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่น เน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านชุมชนคลองฉนาก และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการ ผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวของชุมชนคลองฉนาก สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

2.2 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจ ตลาด

2.3 เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้เป็นแกนกลาง

ผู้ศึกษาหวังว่าชาวบ้านในชุมชน จะเห็นคุณค่าของวัตถุดิบที่มาจากชุมชนของตนเอง และร่วมมือกันในการสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาเกลือแดดเดียว เพื่อการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก

3. วิถีกระบวนการถอดบทเรียนเพื่อการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ลงพื้นที่เพื่อสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียว ว่าขายได้มากน้อยอย่างไร รายได้ต่อปีอยู่ที่เท่าไร หรือมีปัญหาอะไรในการผลิตบ้าง

3.2 วิเคราะห์ปัญหาและระดมความคิดเห็นจากคนหลายๆกลุ่ม เพื่อมาสร้างสรรค์ ไอเดียในการพัฒนาและยกระดับสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

3.3 ปรับเปลี่ยน Packaging และบรรจุภัณฑ์ ให้ดึงดูดความสนใจ และสามารถเก็บ รักษาผลิตได้ยาวนานยิ่งขึ้น

3.4 ทดสอบตลาด เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริโภค ว่าควรพัฒนาตรงไหนอย่างไร และนำมาประแก้ให้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 2 การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียว

4. รูปแบบการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก

จากการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาเกลือแดดเดียว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเลือกชุมชนคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมฝั่งคลอง มีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถหาปลาเกลือได้เป็นจำนวนมาก และจากเดิมที่มีผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวอยู่แล้ว ผู้ศึกษาจึงต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และเก็บรักษาได้ยาวนานขึ้น และยังต้องการขยายกลุ่มผู้ผลิต จากเดิมที่มีกลุ่มเล็กๆ อาจจะนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านหันมาร่วมมือร่วมใจกัน สร้างผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก สภาพเศรษฐกิจ สังคม ตำบลคลองฉนาก

หมู่บ้านคลองฉนากเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ตั้งอยู่ริมฝั่งคลองฝั่งซ้ายที่แยกมาจากแม่น้ำหลวง ทำให้มีปลาชุกชุม เหมาะแก่การแปรรูป สามารถนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถต่อยอดไปถึง การสร้างรายได้รูปแบบอื่นภายในชุมชน นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ แล้วยังถือเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหวังให้ชาวบ้านในชุมชน ช่วยกันสร้างให้ เกิดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตนเองให้เป็น ควบคู่กับ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความยากจน ก่อให้เกิดความ เข้มแข็งและส่งเสริมการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจ

สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่ม โดยการเพิ่มมูลค่า คือ การทำให้ราคาถูกเพิ่มสูงขึ้นจากปกติ โดยที่เป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เน้นการตลาดพยายามใส่เข้าไป แล้วโดนใจลูกค้า มูลค่าเพิ่มแบบง่ายๆ ที่เรามักพบเห็น มาจากการทำให้บรรจุภัณฑ์ (Package) ดูดีจนทำให้สินค้าข้างในที่ราคาธรรมดา กลายเป็นของเลอค่าราคาแพง การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ก็เป็นอีกหนทาง ที่นำพาให้สินค้าของเราดูดีมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ โดยชุมชนคลองฉนวนมีการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านทางช่องทางออนไลน์

ผู้ศึกษาหวังว่าชาวบ้านในชุมชน จะเห็นคุณค่าของวัตถุดิบที่มาจากชุมชนของตนเอง และร่วมมือกันในการสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาเกลือแดดเดียว เพื่อการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนวน หรือทางเพจ Facebook คลองฉนวนออนไลน์ ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อซื้อขาย หรือง่ายต่อผู้ที่สนใจจะเข้าชมสินค้า

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการทำปลากุเลาแดดเดียว

ภาพที่ 4 โรงตากปลาเกล็ดเดียว

ภาพที่ 5 Packaging ผลิตภัณฑ์ปลาเกล็ดเดียว

สรุป

ผลิตภัณฑ์ที่มีในชุมชน ได้แก่ ปลาเกล็ดเดียว วัสดุเป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของชุมชนคลองฉนวน อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ชุมชนคลองฉนวนจึงมุ่งเน้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาเกล็ดเดียว ให้มี Packaging ที่น่าสนใจและสามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้ยาวนานยิ่งขึ้นและในการศึกษานี้จะเน้นในเรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในชุมชน

คลองฉนาก นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ แล้วยังถือเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ โดยมุ่งหวังให้ชาวบ้านในชุมชน ช่วยกันสร้างให้ เกิดมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตนเองให้เป็น ควบคู่กับ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม นำรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความยากจน ก่อให้เกิดความ เข้มแข็งและส่งเสริมการพัฒนา และยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียวสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มชุมชนคลองฉนาก ตำบลคลองฉนาก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าสามารถทำได้ 4 วิธี ดังนี้

1. บรรจุภัณฑ์ Packaging หรือบรรจุภัณฑ์ที่เราใช้ใส่สินค้าโดยเฉพาะที่เป็นของฝากของที่ระลึก จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการบรรจุภัณฑ์รูปแบบสวยงามและเหมาะสม ยิ่งการออกแบบสวยอย่างมีระดับ ราคาของสินค้าก็จะยิ่งเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าเดิม

2. คุณภาพ สินค้าทุกชิ้นจะต้องมีคุณภาพเพียงพอที่เราจะสามารถนำมาขายได้ ยิ่งหากคุณภาพเหมาะสมแก่ราคา ต่อให้ราคาสูงก็ยังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

3. ใช้หลักความต้องการของตลาดและกำลังการผลิตสินค้า การใช้หลักความต้องการของตลาดและกำลังการผลิตสินค้า หรือหลักดีมานด์-ซัพพลาย (Demand-Supply) ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยควรผลิตสินค้าให้แตกต่างจากเจ้าอื่นๆในท้องตลาด เพื่อที่จะทำให้สินค้าได้ราคาดี และโดดเด่นในสินค้ากลุ่มเดียวกัน ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

4. ปริมาณ/คุณภาพดี การสร้างความคุ้มค่าให้กับผู้บริโภค เพื่อดึงดูดความสนใจ และความต้องการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนา Packaging ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และสามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้นาน โดยการแนะนำให้คนในชุมชน ทำ Packaging แบบสุญญากาศ เพื่อประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้นของผลิตภัณฑ์ปลาเกลือแดดเดียว ในด้านของเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มในพื้นที่ชุมชนคลองฉนาก หรือสามารถพัฒนาได้ตาม 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเพิ่มมูลค่า อาจมีการปรับเปลี่ยน Packaging ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และสามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ไว้ได้นานกว่าเดิม

2. การทำความเข้าใจผู้บริโภค ทำความเข้าใจต่อความต้องการของผู้บริโภคในด้านต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น สำนวความความคิดเห็นของผู้บริโภคส่วนมาก ว่าต้องการให้ผลิตภัณฑ์เป็นไปในรูปแบบใด มีตรงไหนผิดพลาดหรือไม่ น้อมรับและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. สร้างสรรค์ไอเดียในการขาย การมีกลยุทธ์ใหม่ๆในการขายผลิตภัณฑ์ เช่น การขายสินค้าผ่านทางออนไลน์ อาจมีเกมส์ให้ผู้บริโภคร่วมสนุก โดยการแชร์โพสต์สินค้า ผู้โชคดี อาจได้รับส่วนลดราคาผลิตภัณฑ์ นอกจากจะมีผู้สนใจเพิ่มขึ้น ยังสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักในวงกว้างขึ้น
4. ทดสอบตลาดเพื่อดูผลตอบรับจากผู้บริโภค การหาตลาดเพื่อที่จะนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่าย และดูผลตอบรับของผู้บริโภค ว่ามีความต้องการซื้อสินค้าซ้ำหรือไม่ และมีตรงไหนที่ควรปรับปรุง
5. ระดมความคิดเห็น การระดมสมองจากคนหลายๆกลุ่ม มาสร้างสรรค์ไอเดียเพื่อพัฒนาสินค้าให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จตุพล ดวงกลาง. (2559). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)กรณีศึกษาประเภทอาหารอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี.
- ณัชชา เพชรพินิจ.(2562). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อยกมาตรฐานให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น.
- สุปัญญา ไชยชาญ. (2543). หลักการตลาด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

สุภางค์ จันทวานิช. (2552). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองฉนาก. (2560). ปลูกกล้วยไม้. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563.

สืบค้นจาก <https://klongchanak.go.th/event.php>

ระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมของคาร์ล มาร์กซ์ A dictatorship based on the concept of political science philosophers in the corner of Karl Marx

ธีรรัตน์ ฟันวีระ, วราพร เนรแย้ม¹

Teerarat Fanweera, Varaporn Nenyeam

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย เรื่องระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมของคาร์ล มาร์กซ์ โดยกรณีการศึกษาระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมของคาร์ล มาร์กซ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ในสยามในอดีต และประวัติของนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ของคาร์ล มาร์กซ์ และแนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองลัทธิของคาร์ล มาร์กซ์ และแนวคิดระบบเผด็จการของคาร์ล มาร์กซ์ โดยจะพูดถึงระบอบเผด็จการแบบคอมมิวนิสต์ และคาร์ล มาร์กซ์ได้มุ่งอธิบายถึงกลยุทธ์ในการล้มล้างลัทธิทุนนิยมโดยการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อนำไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งสังคมคอมมิวนิสต์เป็นรูปแบบการปกครองจะช่วยให้ชนชั้นกรรมาชีพเป็นอิสระจากการถูกกดขี่โดยชนชั้นนายทุน ระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์มีความแตกต่างจากระบอบเผด็จการทหารอยู่ข้อหนึ่งที่สำคัญ คือ ระบอบเผด็จการทหารจะควบคุมเฉพาะกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนเท่านั้น แต่ระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์จะใช้อำนาจเผด็จการควบคุมกิจกรรมและการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกด้าน

คำสำคัญ : ระบอบเผด็จการ ,ลัทธิ, คาร์ล มาร์กซ์

Abstract

This article is part of a research study. The story of the dictatorship, based on the concept of a political science scholar in The Corner of Karl Marx, is a case of studying the dictatorship based on the concept of a political science scholar in Carl's Corner. Marx aims to know the dissemination of Marxism in siam in the past,

¹ สาขารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies Meajo

E-mail-Fanweeratan@gmail.com

and the history of Karl Marx's political science scholars and Karl Marx's political ideology and Karl Marx's authoritarian ideology, talking about communist dictatorships, and Karl Marx's strategy to overthrow capitalism by fighting racism to lead communist societies. The communist society is a form of rule that will free the criminal class from oppression by the capitalist elite. The communist dictatorship is very different from the military dictatorship: the military dictatorship controls only the political activities of the people, but the communist dictatorship will use the totalitarian power to control the activities of the people in all aspects.

Keywords : Dictatorship, Ideology, Karl Marx

บทนำ

ระบบเผด็จการตามแนวคิดของนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ของคาร์ล มาร์ก นิยมในระบบเผด็จการแนวคิดของปรัชญาการเมืองของมาร์ก หรือเรียกว่า มาร์กซิสม์ (Marxism) นั้น เป็นการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติโดยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมกับพลังเศรษฐกิจ โดยใช้ทฤษฎีวิภาษวิธีวัตถุนิยม(dialectical materialism)ซึ่งเขาได้รับอิทธิพลมาจาก เฮเกล(Hegel)เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อาจกล่าวได้ว่ามาร์กซิสม์นี้เป็นทั้งปรัชญาทางการเมือง ปรัชญาทางเศรษฐกิจ และกลยุทธ์ในการปฏิวัติสังคม กล่าวคือในฐานะที่เป็นปรัชญาการเมือง ลัทธิมาร์กซ์มุ่งอธิบายโครงสร้างทางชนชั้นทางสังคมที่ได้เปรียบ ในฐานะที่เป็นปรัชญาทางเศรษฐกิจลัทธิมาร์กซ์มุ่งวิจารณ์วิถีแห่งการผลิตแบบนายทุนที่ลักษณะกดขี่ผู้ใช้แรงงานซึ่งมาร์กเห็นว่า ในที่สุดก็จะทำให้ระบบการผลิตเช่นนี้ล่มสลายไปในที่สุด และในฐานะที่เป็นกลยุทธ์ของการปฏิวัติสังคม มาร์กซ์ได้มุ่งอธิบายถึงกลยุทธ์ของการปฏิวัติสังคม มาร์กซ์ได้มุ่งอธิบายถึงกลยุทธ์ในการล้มล้างลัทธิทุนนิยมโดยการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อนำไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ และบุคคลแรกที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้วางรากฐานของลัทธิคอมมิวนิสต์คือ คาร์ล มาร์กซ์ เขามีความคิดว่า วัตถุเป็นตัวกำหนดให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้นในประวัติศาสตร์หรือที่เรียกกันว่า “ลัทธิวัตถุนิยมเชิงประวัติศาสตร์”และในการที่มาร์กซ์นำ”วัตถุ”มาใช้ในการตีความทางประวัติศาสตร์ มาร์กซ์ได้ย้ำให้เห็นว่า”วัตถุ”เป็นเรื่องของเศรษฐกิจ ฉะนั้น จึงได้เรียกทฤษฎีของมาร์กซ์ว่ามีลักษณะเป็น”economic determinism”อันหมายถึงว่า เศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อสังคม ทั้งในด้านการเมือง การศึกษา ศาสนา ปรัชญา ศิลปวัฒนธรรมทฤษฎีปฏิวัติสังคมของมาร์กซ์ได้รับการนำไปขยายความต่อเติมโดยเลนิน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับประเทศรัสเซีย และเหมา เจ๋อตง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในจีนในส่วนที่เกี่ยวข้อง

วิวัฒนาการของลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นจากการศึกษาวิวัฒนาการของลัทธิคอมมิวนิสต์ในปัจจุบันเป็นการผสมผสานกันระหว่างความคิดของมาร์กซ์ และเลนิน ที่เรียกว่า “ลัทธิมาร์กซ์และเลนินนิสต์”

และในช่วงปี 2444-2445 หลังการปฏิรูปการปกครองของรัชกาลที่5เกิดการลุกฮือขึ้นของคนอีสานในรูปของกบฏผู้มีบุญอีสาน บางกรณียึดจังหวัดได้เช่น อุบลราชธานี แต่แนวคิดที่ใช้ตอนนั้นไม่ใช่ลัทธิมาร์กซ์ หากคือแนวคิดพระศรีอารียะประมาณและ20ปีต่อมา ปี 2468 จุ๋ม ค่อมมิวนิสต์ก็โผล่ขึ้นมาในอีสานและเป็นจุดเริ่มต้นในการรู้จักลัทธิมาร์กซ์ในประเทศไทย วิรัช อังคถาวร เป็นบุคคลที่สำคัญมากในพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วงทศวรรษ 2520 เขาได้เขียนประวัติและบทเรียนบางประการของพรรคคอมมิวนิสต์ โดยเขียนในปี 2521 สรุปความได้ว่าการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนที่อื่น นั่นคือ การได้รับผสมสะท้อนมาจากจีนละเวียดนาม ไม่ใช่ยุโรป ในขณะที่พรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซียได้รับมาจากยุโรป แน่นนอนเมื่อผ่านมาจากจีนลัทธิมาร์กซ์มันกลายเป็นลัทธิเหมาลัทธิตาลินไปแล้วด้วย

ลัทธิมาร์กซ์ในหลายประเทศเกิดในหมู่ปัญญาชนก่อน ในไทยมันเกิดเพราะมีปัญหาชนจำนวนหนึ่งไปเรียนในประเทศจีน ได้สัมผัสการปฏิวัติในจีนอีกประการคือ เมื่อมีการปฏิวัติในจีนแล้วแพ้งจึงมีคนจีนจำนวนมากหนีเข้ามาในไทยก่อน ส่วนอีกทางหนึ่งมาจากชาวเวียดนามเหมือนกันพวกเขาพาแพ้งในเวียดนามเหมือนกันแล้วอพยพมาในสยามเข้ามาเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ในสยาม และในปี2490 ด้วยอิทธิพลของการปฏิวัติจีนทำให้พรรคคอมมิวนิสต์เริ่มลงสู่ชนบท ส่งผู้ปฏิบัติงานที่สำคัญปัญญาชนหลายคนไปสู่ต่างจังหวัดภารกิจคือ จัดตั้งขบวนการเข้าร่วมนรงค์สันติภาพ แต่ใช้ลัทธิมาร์กซ์ จนทำให้ปลายปี2495 อย่างน้อยที่สุดใน 7 จังหวัดภาคอีสานได้รับผลกระทบจากการปลุกระดมของพรรค คือ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สกลนคร อุบลราชธานี ขอนแก่นและร้อยเอ็ด พวกเขาจัดตั้งชาวบ้านได้จำนวนมาก จะเห็นได้ว่าลัทธิของมาร์กซ์มีการเผยแพร่ทั้งในไทยและในต่างประเทศก็จะมีผู้นำลัทธิและระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ เพราะในอดีตคนชนชั้นแรงงานมักจะถูกนายทุนเอารัดเอาเปรียบและลัทธิของมาร์กเป็นการมุ่งเน้นการมุ่งเน้นการช่วยให้ชนชั้นแรงงานที่ถูกนายทุนกดขี่ให้เป็นอิสระสภาพทำให้ในอดีตมีการนำแนวคิดและลัทธิของมาร์กซ์มาเผยแพร่เป็นอย่างมาก

จากข้อความที่กล่าวมา ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะเสนอเกี่ยวกับระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์สังเคราะห์จากบทความและงานวิจัย ผู้เขียนหวังว่าบทความนี้อาจเป็นประโยชน์หรือเป็นหนึ่งในช่องทางที่ช่วยในการศึกษาเกี่ยวกับระบบเผด็จการตามแนวคิดนักปราชญ์ทางรัฐศาสตร์ในมุมมองของคาร์ล มาร์กซ์

เนื้อเรื่อง

ปรัชญาการเมืองของมาร์กซ์ หรือที่เรียกว่า มาร์กซิสม์ (Marxism) อาจกล่าวได้ว่ามาร์กซิสม์นี้เป็นทั้งปรัชญาทางการเมือง ปรัชญาทางเศรษฐกิจ และกลยุทธ์ในการปฏิวัติสังคม กล่าวคือลัทธิมาร์กซ์มุ่งอธิบายโครงสร้างทางชนชั้นทางสังคมที่ได้เปรียบ และทรศณะของมาร์กซ์มองวัตถุนิยมว่าเป็นทรศณะที่ถูกต้อง เพอร์ไม่อธิบายว่าโลกถูกสร้างขึ้นด้วยอำนาจเหนือธรรมชาติ ส่วนปรัชญาจิตนิยมในความเห็นของมาร์กซ์นั้นเป็นปรัชญาที่ไม่ให้ความสำคัญแก่ชีวิตจริงในทรศณะของมาร์กซ์มองปรัชญาวัตถุนิยมของกรีก และโรมันว่าเป็นขั้นปฐมเท่านั้น มาถึงสมัยกลาง ปรัชญาที่เคยเป็นวิชาอิสระได้ถูกนำไปปรับใช้ศาสนาจักร จนมาถึงสมัยใหม่ มาร์กซ์ได้ยกย่องนักปรัชญาวัตถุนิยม

1. อัตชีวประวัติของคาร์ล มาร์กซ์

วัยเด็กคาร์ล มาร์กซ์ เกิดในครอบครัวชาวยิวหัวก้าวหน้าในเมืองเทรียร์ ราชอาณาจักรปรัสเซีย (ปัจจุบันอยู่ในเยอรมนี)บิดาของเขา เฮอร์เซล ผู้สืบเชื้อสายมาจากตระกูลที่เป็นราไบ ทำอาชีพทนาย ชื่อสกุลเดิมของมาร์กซ์คือ มาร์กซ์ เลวี ซึ่งแปลงมาจากชื่อสกุลยิวเก่าว่า มาร์โดค ในปี ค.ศ.1817 พ่อของมาร์กซ์ได้เปลี่ยนศาสนาเป็นนิกายลูเทอแรนซึ่งเป็นศาสนาประจำรัฐรัสเซียเพื่อรักษาอาชีพทนายเอาไว้ ครอบครัวมาร์กซ์เป็นครอบครัวเสรีนิยม และได้รับรองแขกที่เป็นนักวิชาการและศิลปินหลายคนในสมัยที่มาร์กซ์ยังเป็นเด็ก

คาร์ล มาร์กซ์ เกิดที่ประเทศเยอรมนีใน ค.ศ.1818 ในตระกูลชนชั้นกลางเชื้อสายเยอรมันยิว สำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาเอก สาขาวิชาปรัชญา เมื่อ ค.ศ.1841 จากมหาวิทยาลัยจينا หลังจบการศึกษา เขาได้ยืดอกอาชีพนักเขียน และบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งอย่างไรก็ตาม เขาได้ให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมปฏิวัติต่างๆจึงทำให้ชีวิตของเขาต้องระเหเร่ร่อน และลี้ภัยในประเทศต่างๆ ได้แก่ เยอรมนี ฝรั่งเศส เบลเยียม และอังกฤษ จวบจนวาระสุดท้ายของชีวิตใน ค.ศ.1883

2. แนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์

ในทัศนะของคาร์ล มาร์กซ์ เสรีภาพส่วนบุคคลที่แท้จริง เป็นสิ่งจำเป็นที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคและความเจริญก้าวหน้าในสังคม เพราะว่าความหมายที่แท้จริงของคำว่า “เสรีภาพ” คือเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ลัทธิคอมมิวนิสต์เพียงลัทธิเดียวเท่านั้นที่สามารถพัฒนาอำนาจบุคคลให้เป็นไปได้เสรีภาพมีส่วนสำคัญในการกำหนดชั่วโมงทำงานเพื่อที่จะให้คนได้มีเวลาเท่าเทียมกันในการแสวงหาความเพลิดเพลินจากปรัชญา สุภาษิต คำโคลง และศิลปะ ฯลฯและนอกจากนี้ยังประโยชน์ในการพัฒนาความสะดวกสบายอื่นๆ ส่วนการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวต้องถูกทำลายไปสืบเนื่องจากชั่วโมงทำงานนี้เอง ที่เป็นเหตุให้พวกกรรมกรต้องต่อสู้เพื่อลัทธิคอมมิวนิสต์เสรีภาพ คือ

กระบวนการในการบรรลุอุดมการณ์และจุดมุ่งหมายของมนุษยชาติ ทั้งหมดความยุติธรรมทางสังคม ความบริสุทธิ์ ความมั่นคง ความปลอดภัย และความเจริญทางจิตใจและทางร่างกาย เหล่านี้ทั้งหมดรวมอยู่ในคำว่า “เสรีภาพ” ดังนั้น เสรีภาพจึงเป็นหลักความสำคัญขั้นพื้นฐานของศีลธรรม และเป็นหลักการที่สำคัญในจริยศาสตร์ของคาร์ล มาร์กซ

ปรัชญาการเมืองของคาร์ล มาร์กซหรือที่เรียกว่า มาร์กซิสม์ (Marxism) นั้นเป็นการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมพลังทางเศรษฐกิจ โดยใช้ทฤษฎีวิภาษวิธี-วัตถุนิยม(dialectical materialism)(Hegel)เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์อาจกล่าวได้ว่ามาร์กซิสม์นี้เป็นทั้งปรัชญาทางการเมือง ปรัชญาทางเศรษฐกิจ และกลยุทธในการปฏิวัติสังคม และลัทธิมาร์กซมุ่งวิจารณ์วิธีกาการผลิตแบบนายทุนที่มีลักษณะกดขี่ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งคาร์ล มาร์กซเห็นว่าในที่สุดก็จะทำให้ระบบการผลิตเช่นนี้ล่มสลายไปในที่สุด และในฐานะที่เป็นกลยุทธของการปฏิวัติสังคมคาร์ล มาร์กซได้อธิบายถึงกลยุทธของการปฏิวัติสังคมคาร์ล มาร์กซได้อธิบายถึงกลยุทธในการล้มล้างลัทธิทุนนิยม โดยการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อนำไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์โดยชนกรรมาชีพมีเป้าหมาย เพื่อแทนที่ระบบทุนนิยมด้วยลัทธิเผด็จการโดยชนกรรมาชีพ ยุบความสัมพันธ์ทางสังคมที่รองรับระบบชนชั้นแล้วพัฒนาสู่สังคมคอมมิวนิสต์ ”การพัฒนาแต่ละบุคคลอย่างอิสระเป็นเงื่อนไขของการพัฒนาทุกคนอย่างอิสระ”

และแนวคิดของมาร์กซนั้นเห็นว่ามนุษย์ และชีวิตทางสังคมเป็นวัตถุอย่างหนึ่งย่อมมีการเคลื่อนไหว จึงต้องยึดหลักการวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ มาร์กซเห็นว่า มนุษย์ในสังคมแต่ละยุคต่างทำการผลิต จากนั้นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เหมาะสมกับสังคมยุคนั้นจึงอุบัติขึ้นเป็นที่มาของรากฐานทางเศรษฐกิจในสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่กำหนดสถานะทางสังคมเป็นสิ่งที่เข้าใจด้วยกระบวนการวิภาษวิธี มาร์กซได้แบ่งสังคมมนุษย์ออกเป็น 3 ยุคคือ 1.ยุคทาส เกิดการต่อสู้ทางชนชั้นในสังคมระหว่างทาสกับนายทาส 2.ยุคศักดินาเกิดการล้มล้างระบบศักดินาหรือมูลนายเจ้าของที่ดิน จากนั้นเป็นระบบทุนนิยมได้เกิดขึ้นและ 3.ยุคนายทุน นายทุนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ผู้ใช้แรงงานเป็นอิสระที่จริง แต่การดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับนายทุนเพราะต้องขายแรงงานของคนแก่นายทุน เปิดโอกาสให้นายทุนกดขี่ขูดรีด

ลัทธิมาร์กซนั้นยึดถือว่ากระบวนการแตกแยกระหว่างชนชั้นที่แตกต่างกัน ผสมกับการดิ้นรนต่อสู้ชนชั้นแรงงาน และนำมาซึ่งการก่อตั้งสังคมคอมมิวนิสต์ที่มีสิทธิ์ในการครอบครองทรัพย์สินสมบัติส่วนบุคคลจะค่อยๆถูกลบลงไปและรายได้ของประชาชนจากการผลิตและความเป็นอยู่ที่ยึดติดอยู่กับชุมชนจะค่อยๆเข้ามาแทนที่ ตัวมาร์กซเองนั้นชี้แจงไว้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์เท่านั้น ซึ่งส่วนมากจะเกี่ยวกับการลดขอบเขตของสิ่งที่บุคคลพึง

กระทำเห็นได้จากสโลแกนของกลุ่มเคลื่อนไหวลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มีความว่าสังคมนิยมคือโลกที่ทุกคนทำในสิ่งที่พวกเขาถนัด และได้รับตามที่พวกเขาต้องการ ตัวอย่างที่อธิบายแนวคิดของมาร์กซ์จากผลงานเขียนเพียงไม่กี่ชิ้นของเขาที่มีข้อมูลเกี่ยวกับอนาคตคือ แนวคิดลัทธิของเยอรมัน (The German Ideology) ในปี พ.ศ.2388 (ค.ศ.1845)งานชิ้นนี้มีใจความว่า: "ในสังคมนิยมที่ไม่มีใครถูกจำกัดภาระหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในทุกๆสาขาที่เขาต้องการ เมื่อสังคมกำหนดเป้าหมายการผลิตให้มันเป็นไปได้ที่จะทำสิ่งหนึ่งในวันนี้ และทำอีกสิ่งในวันพรุ่งนี้ ลำสัตว์ในตอนเช้า, ตกปลาในตอนกลางวัน, ต้อน วัวในตอนเย็น และวิจารณ์หลังอาหารค่ำดังที่ตนเองปรารถนา โดยที่ไม่ต้องมีอาชีพเป็นนักล่าสัตว์ ชาวประมง คนเลี้ยงสัตว์และนักวิจารณ์"

3. ทฤษฎีของมาร์กซ์และความสัมพันธ์ทางการผลิตที่แสดงถึงการต่อสู้ทางชนชั้นของสังคมแต่ละยุค

3.1 ยุคดั้งเดิม มนุษย์ในยุคนั้นมีจำนวนน้อย แต่ทรัพยากรธรรมชาติมีมาก ไม่จำเป็นต้องมีการแย่งกันสังคมในยุคดั้งเดิมจึงเป็นสังคมขนาดเล็ก ไม่มีชนชั้น และมนุษย์ยังมีความสำนึกในเรื่องกรรมสิทธิ์อาจเรียกได้ว่าเป็น "สังคมนิยมบูทกาล" ก็ได้

3.2 ยุคทาส เมื่อพลังการผลิตพัฒนาขึ้นเกิดการเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรมขนาดใหญ่ จึงมักมีผลผลิตเหลือเฟือทำให้บุคคลกลุ่มหนึ่งที่แข็งแรงกว่ายึดเอาแรงงานของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยให้แรงงานเหล่านั้นส่งผลผลิตให้แก่ตนซึ่งในตอนเริ่มแรกได้มีการบังคับเอาเชลยศึกมาเป็นทาส ต่อมาก็ได้มีการนำเอาคนในสังคมเดียวกันมาเป็นทาสจึงทำให้เกิดระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลและชนชั้นตลอดจนชุดรีด

3.3 ยุคศักดินา สืบต่อจากการพัฒนาการผลิตแรงงานนำไปสู่การขัดแย้งความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างทาส กล่าวคือ การกดขี่ทาสทำให้ทาสไม่สนใจในการผลิต ฉะนั้นการผลิตขนาดเล็ก โดยผู้เช่าที่ดินเริ่มมีประสิทธิภาพ ทาสได้รับการปลดปล่อยและการได้เช่าที่ดินทำมาหากิน โดยผู้เช่าและผู้สืบสายโลหิตต้องติดอยู่กับที่ดินนั้น ทำให้เกิดระบบศักดินา คือเจ้าของที่ดินเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งเป็นเจ้าของผู้ทำกินในที่ดินซึ่งเรียกว่าทาสติดที่ดิน หรือไพร่

3.4 ยุคนายทุน เป็นยุคสืบต่อจากศักดินา คือ เมื่อพลังการผลิตได้พัฒนามาถึงระดับการผลิตเพื่อการขยายผลผลิตเป็นสินค้า และเป็นการผลิตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่โดยใช้เครื่องจักร จึงเกิดระบบนายทุนแทนระบบศักดินา ไพร่ได้รับการปลดปล่อยส่วนผู้ทำงานในโรงงานหรือกรรมกรไม่มีปัจจัยการผลิต คงมีแต่แรงงานเลี้ยงชีพชีวิต ขณะเดียวกันนายทุนกลับร่ำรวย และสะสมกำไรไว้ในมือ การชุดรีดได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นเจ้าของที่ดินกับไพร่ มาเป็นการชุดรีดระหว่างนายทุน

กับผู้ใช้แรงงาน โดยนายทุนกดค่าจ้างแรงงาน และเอาค่าส่วนเกิน ของแรงงานเป็นของนายทุน (surplus value) คือมูลค่าของสินค้าแรงงานผลิตที่ได้เกินไป กว่าค่าจ้าง

4. ผลงานสำคัญ

ผลงานที่ขึ้นชื่อและผลงานชิ้นสำคัญของคาร์ล มาร์กซ์ มีดังนี้ได้แก่

4.1 ปัญหาชาวยิว (On the Jewish Question) อุดมการณ์เยอรมัน (The German Ideology)

4.2 ความอับจนของปรัชญา (The Poverty of Philosophy)

4.3 คำประกาศเจตนาคอมมิวนิสต์ (The Communist Manifesto)

4.4 การปฏิวัติของหลุยส์โบนาปาร์ต (The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte)

4.5 ทุน (หรือในชื่อเต็มว่า ทุน:บทวิพากษ์ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง และชื่อภาษาเยอรมันว่า Das Kapital)

และผลงานอีกชิ้นหนึ่ง ที่มีส่วนสำคัญในการปรับปรุงแนวคิดของเฮเกลของมาร์กซ์ คือ หนังสือที่เขียนโดยฟรีดริช แองเจิลส์ (Friedrich Engels) ชื่อว่า "The Condition of the Working Class in England in 1844" (สภาพของชนชั้นกรรมาชีพในอังกฤษในปี 1844) หนังสือเล่มนี้ทำให้ มาร์กซ์มองวิชาประวัติศาสตร์ออกมาในรูปแบบของความขัดแย้งระหว่างชนชั้น และมอง เป็นว่าชนชั้นกรรมาชีพสมัยใหม่จะเป็นแรงผลักดันที่ก้าวหน้าที่สุดสำหรับการปฏิวัติ

สรุป

แนวคิดปรัชญาการเมืองของคาร์ล มาร์กซ์ มุ่งเน้นศึกษาประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ โดยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมกับพลังทางเศรษฐกิจ ลัทธิมาร์กซ์มุ่งวิจารณ์ วิถีแห่งการผลิตแบบนายทุนที่มีลักษณะกดขี่ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมาร์กซ์เห็นว่าในที่สุดก็จะทำให้ระบบ การผลิตเช่นนี้ล่มสลายไปในที่สุด และในฐานะที่เป็นกลยุทธ์ของการปฏิวัติสังคม มาร์กซ์ได้มุ่งอธิบาย ถึงกลยุทธ์ของการปฏิวัติสังคม มาร์กซ์ได้มุ่งอธิบายถึงกลยุทธ์ในการล้มล้างลัทธิทุนโดยการต่อสู้ ทางชนชั้นเพื่อนำไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ ซึ่งสังคมคอมมิวนิสต์เป็นรูปแบบการปกครองจะช่วยให้ ชนชั้นกรรมาชีพเป็นอิสระจากการถูกกดขี่โดยชนชั้นนายทุน รวมทั้งทำให้ประเทศมีความ เจริญก้าวหน้าและเข้มแข็งทัดเทียมกับต่างประเทศได้เร็วกว่าระบอบการปกครองแบบอื่น ระบอบ เผด็จการคอมมิวนิสต์มีความแตกต่างจากระบอบเผด็จการทหารอยู่ข้อหนึ่งที่สำคัญ คือ ระบอบเผด็จ การทหารจะควบคุมเฉพาะกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนเท่านั้น แต่ระบอบเผด็จการ

คอมมิวนิสต์จะใช้อำนาจเผด็จการควบคุมกิจกรรมละการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ด้วยเหตุนี้รัฐศาสตร์จึงเรียกระบบเผด็จการคอมมิวนิสต์อีกอย่างหนึ่งว่า ระบบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ

องค์ความรู้ที่ได้รับ

ได้รู้ถึงลัทธิการเมืองการปกครองของคาร์ล มาร์กซ์ ว่ามีลัทธิและแนวคิดหลักของมาร์กซวางอยู่บนความเข้าใจเกี่ยวกับแรงงาน และรู้ว่ามาร์กซให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกำลังแรงงานซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่สุดของมนุษย์เอง และได้ทราบถึงปัญหาที่มีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบจากนายทุน การเอารัดเอาเปรียบขั้นรุนแรงทำให้คาร์ล มาร์กซ์ สร้างลัทธิและแนวคิดในการล้มล้างระบอบนายทุนที่มีการกดขี่ขั้นรุนแรงจากการทำงาน และแรงงานไม่ได้รับผลตอบแทนเท่าที่ควร และได้รู้ถึงการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ในสยามเมื่อครั้งในอดีตอีกด้วย ว่ามีการถูกเผยแพร่มาจากคนที่ไปเรียนที่ประเทศจีนได้นำเอาลัทธิมาร์กซ์เข้ามาในสยามในรัชกาลที่ 5 และได้รู้ถึงว่าพวกนายทุนทั้งหลายมักเรียกร้องเสรีภาพ เช่น การค้าขายอย่างเสรี การแข่งขันเสรี แต่แท้จริงแล้วเป็นการเรียกร้องให้ตัวเองเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

อัครยา สังขจันทร (18 กันยายน 2553) สังคมนิยมของคาร์ล มาร์กซ์ สะท้อนสังคมไทย สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2563 จาก

<http://oknation.nationtv.tv/blog/nu52/2010/09/11/entry-1>

Pattaramon Suwapan (30 มีนาคม 2562) วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ รากฐานทางปรัชญา และคุณูปการในการเปลี่ยนแปลงสังคม สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2563 จาก

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pegbuu/article/view/199667>

สมภาร พรหมทา (2540) ปรัชญาสังคมและการเมือง สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2563 จาก

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jssnu/article/view/186376>

พจมาน บุญไกรศรี (2549) วรรณคดีเรื่องเสรีภาพของคาร์ล มาร์กซ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2563 จาก <https://sites.google.com/site/laththi>

ส. ศิวรักษ์ (2525) นักปรัชญาการเมืองฝรั่ง สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2563 จาก

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/199863>